

PREOTULU ROMANU.

Diuariu basericescu, scolasticu si literariu.

Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege
voru cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7.

EPISTOL'A PASTORALA

a P. S. S. PAUL JOSEF PALMA arhiepiscopu latinu
de Bucuresci — adresata Clerului si Poporului Diecésii
s'ale, cu ocasiunea paresemiloru a. c.

Cei ce in secolulu nostru pretindu cá au monopolulu sciintieloru, nevrându se cunósca alt'cev'a in universu decâtu materi'a intocmita in moduri diferite dupa diversele combinatiuni ale atómelor, alte legi nu admitu fara numai legile fizice ale naturei. Pentru ace'a nu se sfiescu se afirma, cá si inteligintiele suntu numai fenomene produse dupa acelea-si legi, si de aci, cá in realitate ele se asemenéza cu celelalte fortie órbe ale materiei, cu foculu p. e. séu cu caldur'a, cari nu potu se esiste inafara de materie, concludiéndu prin negarea esistintiei inteligintiei nemateriali, si prin urmare a esistintiei lui Domnedieu, care este intre tóte inteligenti'a cea mai inalta.

In contr'a unoru aberatiuni inse atátu de rusinóse reclama consciinti'a, va se díca esperinti'a nóstra interna, despre a carei veracitate nu avemu a ne indoí, decumv'a nu voimu se cademu in scepticismulu celu mai absurd: dêns'a ne face a cunósce cu ace'a-si fortia de evidintia, cu care cunóscemu cá vedemu, audímu si pipaimu, cá suntemu inzestrati cu libertate, si inca cu o libertate pe deplinu deosebita de ace'a, ce o are foculu spre a arde, lumin'a spre a luminá, vit'a spre a pasce in ierburile câmpului. Aceste, de-si suntu libere in actiunile lor de violentia, totusi, cá supuse legiloru fizice ale universului, suntu impinse spre lucrare de o fatala necesitate. Noi inse din potriua ne sêmîmu liberi nu numai

de ori-ce violintia, ci si de ori-ce necesitate, încâtu stapâni pe actele nôstre, dupa placu potemu voîi si nu voîi, face si nu face; ba inca prin actele nôstre potemu dominá si lumea sensibila, avându putere de a o modificá si de a o schimbá in proportiune cu fortiele nôstre.

Deci e lucru constatatu cá noi, încâtu e pentru partea inteligenta si rationala, suntemu cu totul independinti de legile fisice ale naturei; si cá pentru ace'a apartiênemu la unu ordinu superioru, carele spre a se deosebí de ordinulu fisicu si materialu, se numesce inteligibilu si moralu. Si fiindu-cá in tîmpulu in care ne sîntîmu stapâni preste faptele nôstre, ne sîntîmu si obligati, fara de nici o vatemare a libertatiei nôstre, de a urmá ce'a ce este rationabilu si onestu, si de a ocolí ce'a ce este nerationabilu si deformatu; asia e necesaru se admitemu esistinti'a si sentimentulu internu a legiloru ce constituescu ordinea morala: legi cari, precându ne povetiuescu spre bine si ne retragu dela reu, ne suntu si unu argumentu ineluctabilu pentru esistinti'a unei inteligintie supreme care gubernéza universulu prin o intieptiune nemarginita. De-óre-ce nu e cu potintia se-ti inchipuesci legi impuse creaturilor inteligente fara de unu legislatoru; si acest'a nu póte fi altulu decâtu Domnedieu, carele e bas'a si principiulu precumu alu ordinului fisicu, ast' feliu si a celui moralu.¹⁾

¹⁾ Din faptulul legi morale ce se chiama si naturala, cáci se manifestéza mintiei omenesci indata-ce incepe a straluci intr'ens'a lumini'a naturala a ratiunei, argumentáu la esistinti'a supremului legislatoru, adeca a lui Domnedieu, chiar' si filosofii pagâni. Acést'a ne asigura marele oratoru romanu, Cicerone: „*Hanc video sapientissimorum fuisse sententiam, legem neque hominum ingenii excogitatum, nec scitum aliquod esse populorum; sed aeternum quiddam, quod universum mundum regeret, imperandi prohibendique sapientia. Ita principem legem illam et ultimam, mentem esse dicebant omnia ratione aut cogentis aut vetantis Dei.*“¹⁾ („Vedú cá ómenii cei mai intiepti au fostu de parere, cá legea nu e nici inventiunea ingeniului umanu, nici vre-o hotarire de a popóreloru, ci óre-cev'a eternu, ce prin intieptiunea de a porunci si de a oprí ar' guberná lumea intréga. De unde díceáu, cá legea ace'a suverana si perfecta este mintea lui Domnedieu, a celui ce prin ratiune mişca si infrânéza tóte fiintiele.“)

¹⁾ De legibus lib. 2, c. 4.

Prin aceste amu vofitu, iubitoru Nostri Frati, se ve amintimu pre scurtu si cá in trécatu se combatemu erorile acelea, pentru-cá se deschidemu calea de a ve vorbí despre alte insusíri ale Religiunei Crestine, ce nu vi s'au espusu in anii trecuti; adeca despre puternic'a s'a actiune asupr'a ordinului moralu, a carui esistintia evidenta am asternutu-o puçinu mai inainte privirei vóstre; actiune ce se estinde si are influintia chiar' si asupr'a ordinului fisicu. Ne vomu silí deci se ve aretamu cum religiunea restaureza si conserveza, prin eficacitatea s'a in adeveru divina, pre celu de-antâiu, si câtu de tare ea ocrotesce buna starea in celu din urma, ast'feliu incátu se voru face invederate folósele cele mari si pretióse, ce ea le aduce omenirei in améndoué ordinile.

Intarita ast'feliu credinti'a vóstra va scí alungá totu mai departe dela voi ace'a intunecime, prin care se incérca filosofii moderni atinsi de impietate, se stinga religiunea si totu-odata se intunece mintea omenésca.

Cu câtu e mai nobilu ordinulu moralu de celu fisicu, cu atátu e si espusu mai multu a se rumpe si a se stricá, cum resulta din ins'asi deosebirea loru. In ordinulu fisicu fiintiele fiindu determinate in actiunile loru proprie, nu se potu subtrage dela legile lui, stelele bunaóra si planetii nici cându nu se abatu din cursulu loru, ér' animalulu prin cunóscerea sensitiva, fara ostenéla si fara eróre percepe ce'a ce i este utilu séu nocivu, si prin instinctulu naturalu se nutresce si se apera, cresce si se perfectionéza. De ace'a ordinulu fisicu statornicu se mantíne esplicându-si bogatele s'ale frumsetie, prin cari e unu isvoru nesecatu de bunatati si de placeri pentru o multíme nenumerala de creaturi. Si de se turbura uneori, cum se intêmpla in furtuni si in celelalte sguduiri ale elementeloru, de se producu anomalii monstruóse, aceste tóte suntu casuri rare si isolate, efecte ale ciocnirilor inevitabile ale acelor'a-si legi; ér' daun'a ce ar' poté urmá de aci in unele parti, se compenséza cu prisosu prin ace'a cá daun'a ins'a-si e folositóre ecuilibrului universalu. Dar' oh, cu ce deosebire se petrecu lucrurile in ordinulu moralu! Ómenii, cá fiintie libere, trebuie se se determineze de sine insisi pentru urmarirea binelui potrivitu

naturei loru ratiionale, bine despre care nu e totu-de-a-un'a lesne se aiba cunoscintia; inse si déca ar' ajunge se-o aiba, totusi fiindu ei fôrte inclinati, din caus'a partiei animale^m a naturei loru, spre binele sensibilu, care adesea are numai aparinti'a binelui, mai vêrtosu spre acest'a se hotaresce, decâtu spre binele adeveratu, pecatuindu in contr'a legiloru ratiunei si ale consciintii. Din care cauza, prin actele isvoritóre din poftele necuviincióse, din ambitiunile neinfránate si din lacomia nedrépta, ei turbura ordinulu moralu, si inca nu numai intru dênsii, si si in societatea casnica si civila, de câte-ori pecatele loru pentru strêns'a legatura ce o au cu acést'a, reiésa in daun'a altor'a. Dreptu ace'a lumea morala, pentru marele numeru alu aceloru ce ast'feliu peatuescu, si pentru frequentia perverselor loru actiuni, in partea s'a cea mai mare infaçisiéza ochiloru uimiti unu feliu de caos, cufundatu in intunecimea ignorantiei si a erorii, in care pasiuni abominabile, insufletîte de egoismulu detestabilu, se incurca, se ciocnescu, formându o furtuna neintreputa de invrajbiri, de certe, de resbóie, din care se ivescu monstrii urîti ai avaritiei, ai luxuriei si ai crudîmei, ce umplu pamêntulu de infamii, de nedreptati, de opresiuni, de miserii, de lacrimi si de sânge.

Unde s'ar' gasi acum la atâtea rele o reactiune puternica spre a scapá némulu omenescu de unu cataclismu universalu, daca nu in religiunea crestina, in a carei facultate mântuitóre ni se vedesce o vêrtute asia de mare, încátu ea nu póte fi alt'a decâtu efectulu puterei divine? „Cuvêntulu Crucei“, díce Apostolulu, „celoru pieritori nebunîe este; ér' nóue celoru ce ne mântuimu, puterea lui Domnedieu este“¹⁾. Asia este, Cuvêntulu Crucei adeca Religiunea adusa de Christosu, carele pentru iubirea s'a de ómeni a lasatu se fie restignitu pre cruce, e socotitu cá contrariu sciintiei de cei ce se pierdu in labirintulu sofismeloru unei filosofii impie, dar' elu e recunoscutu si veneratu de cei scutiti de asemenea aberatiuni, si numai la lumin'a unei ratiuni sanetóse, cá dreptu sigilulu puterei divine.

¹⁾ I. Cor. 1, 18.

Intr'adeveru, spre a restabilí ordinulu moralu din ruine, de prim'a necesitate este cunóscrea singura a acelu adeveruri, fara de cari unu atare ordinu nici cá se póte inchipuí; cum suntu d. e. relatiunile omului catra Domnedieu si catra lumea esterióra, si prin urmare atributele divine, natur'a omului insusi cu facultatile s'ale esentiali, scopulu seu propriu, in care consista ultim'a s'a perfectiune, si calea cea drépta spre ajungerea lui. Lucrurile aceste atátu de necesare, fiindu inse cu totul in afara de sfer'a sêmtiuriloru, cu certitudine nu s'ar' poté cunósce, decâtu prin o serie de rationamente, conduse cu multa staruintia, dar' totu-de-a-un'a espuse pericolului de a cadé in eróre, din caus'a debilitatii luminei intelectuale, prin care adese-ori se schimba rationarea cea drépta cu sofisme strímbe. Cá se vína deci ómenii in materiile aceste la adeveru, au lipsa in deobsce de unu invetiatoriu, care se posiéda acestu adeveru si se-i ajute a ajunge, prin unu metodu dreptu si o rationare vigorósa, a cunósce adeverulu insusi in tóta stralucirea lui cea limpede. Se întêmpla aci cá si caletoriulu ce are se suie, prelânga tóta obscuritatea noptiei, unu suisiu necunoscutu, strêmtu, coltiuros si in amendoue partíle cu prapastii infricosiate. Pentru-cá se iese siguru la vârfulu departatu alu muntelui, de unde se póta contemplá in linisce in resaritulú sórelui panoram'a desfatátore a instinsului orizontu, negresítu cá elu sênte lips'a unui calauzu iscusitu, cunoscatoriu alu locului, care se-lu sprijínésca in strabateréa acestei carari primejdióse. Decumv'a inse din nenorocire conducatoriulu si elu necunoscatoriu este alu locului si neiscusitu, atunci s'ar impliní dis'a Evangheliei: „*Orbu, pre orbu de va povetiú, amêndoi in grópa voru cadé.*“¹⁾

Ei bine, acestu conducatoriu indemanaticu, acestu invetiatoriu intieptu ni-lu dá religiunea crestina in D. N. Isusu Christosu, divinulu seu fundatoriu. Elu nu numai posiede adeverulu, cí este insusi adeverulu, fiind-cá nu e numai omu, care se póta ratací, ci e si Domnedieu cu nemarginita intieptiune, pre care n'ó intuneca nici umbr'a macaru a erorei. A fostu Elu dara in dreptu se díca despre sine: „*Eu sum*

¹⁾ Mat. 15, 14.

lumin'a lunei; cel'a ce urméza mie nu va umblá intru intunerecu, cã vá avé lumin'a vietiei."¹⁾ Este óre vre-o dícere mai adevérata si mai sublímá? Dacá in ordinulu físicu nu ar' esistá unu sóre spre a luminá lumea, ce privelisce uríta ni-ar' infaçisiá ea! Ingropate in intunecime tóte fiintiele ar' remané amortíte, inghetiate, fara mişcare, fara viétia. Dar' éta cá sórele, reversându torentii sei de lumina si de caldura binefacátore, inviéza tóte si povetiuitóriu se face animaleloru catra pasiune, unde ele 'si re'noiescu fortiele pentru conservarea vietiei, pentru crescerea si reproduc-tiunea loru. Totu asia de necesaru e si ordinului morálu sórele inteligintieloru si a inimeloru, care luminându-le prin stalucirile s'ale le ornéza cu sciintia si cu vèrtute, si le aréta adevèrulu cá unu nutrimentu necesaru, din care satu-rându-se si intarindu-se se vietiuésca dupa modulu propriu creatureloru rationali, adeca prin inteligintia si iubire. Ér' sórele acest'a altulu nu e decátu Isusu Christosu, Cuventulu celu mai inainte de veci a lui Domnedieu, ce trupu s'a facutu, si este cum díce Evangelistulu, "*lumin'a cea adevérata; care luminéza pre totu omulu ce vine in lume*"²⁾, séu, cum prin cuvinte inspirate 'lu saluta baseric'a, "*splendórea luminei eterne si sórele dreptatiei, care luminéza pre acei'a ce jacu in intunerecu si in umbr'a mortii*"³⁾. Cuvinte sublímce deslusiescu si preceptulu evangelicu, datu de acel'a-si Christosu uceniciloru sei: "*Nici se ve numiti invetiatoru, cã unulu este invetiatorulu vostru, Christosu.*"⁴⁾ Pentru-cá adevèratulu invetiatoriu alu némului omenescu este numai acel'a ce nici-odata n'a avutu lipsa de a fi invetiacelu, este acel'a ce prin invetiatur'a s'a infalibila póte invetiá pre ómeni cu o absoluta certitudine tóte adevèrurile vietiei de veci, este Omulu-Domnedieu carele continua a invetiá lumea prin legitímii sei representanti de pre pamèntu.

Spre a ne convinge despre acést'a nici nu avemu trebuintia de multe argumente, dupa-ce istori'a ne insíra o serie neprecurmata de fapte vèchi si recente pentru a dovedí câtu de mare lipsa are omenirea de unu atare invetiatoriu.

¹⁾ Ionu 8, 12. — ²⁾ Ion. 1. 9. — ³⁾ Off. dip 21 Dec. — ⁴⁾ Mat. 23. 10.

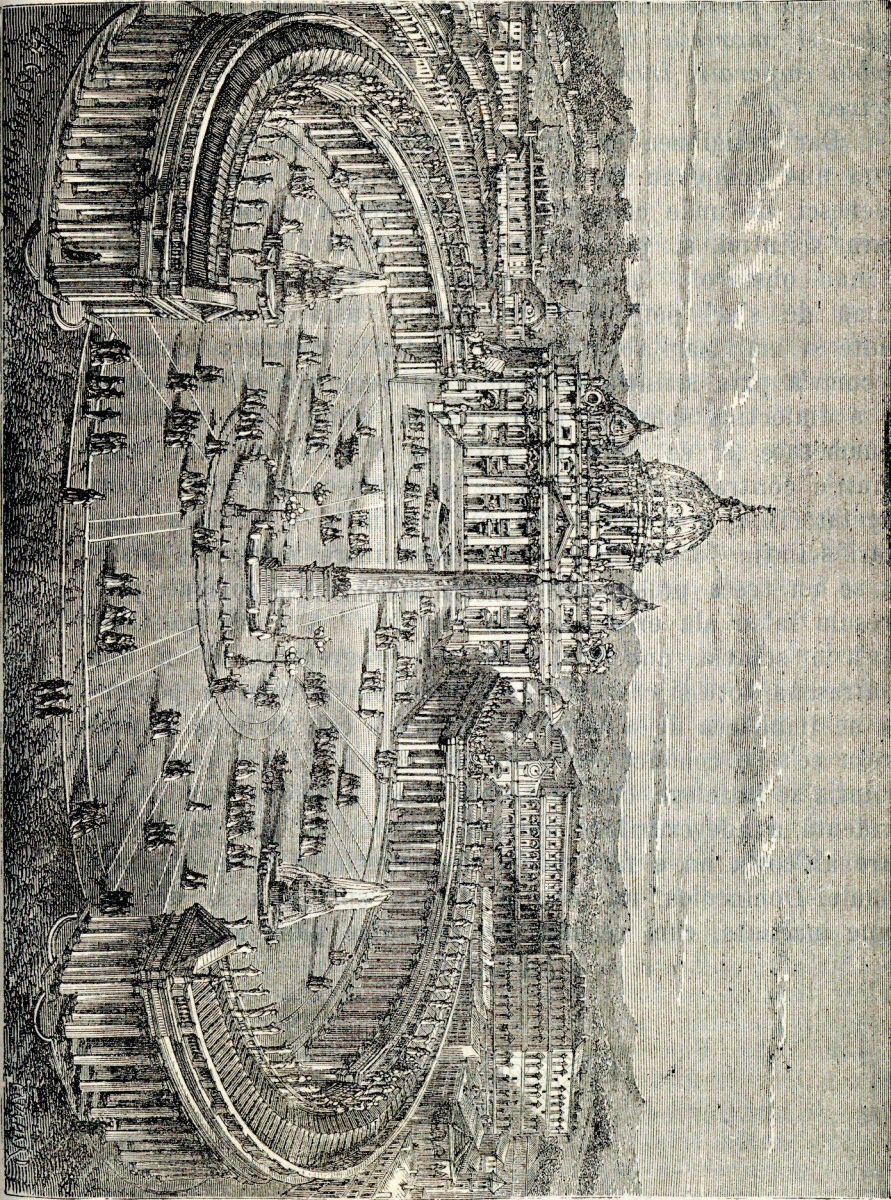
În fapta, ce a pututu și ce pôte face întieptiunea umana fara de dênșulu? — Ómeni eruditi și filosofi au petrunsu, ce e dreptu prin studiu îndelungatu la cunóscerea unóru adevèruri morali, despre cari au cuvêntatu chiar' lucruri admirabile; dar' totu ei au ratacitu în altele pâna la o asia mesura, încâtu nu s'au potutu întielege între sêne nici macaru în cestiunile cele mai importante; câci precându unii afirmáu unele lucruri, alții, priviti de multîme nu mai puçinu cá filosofi și cá întiepti, le negáu pre tóte, séu aprópe pre tóte. Acést'a confusiune adevèratu babilonica a mintii omenesci, ce se incurca și se contradíce într'o succesiune de sisteme unele opuse altor'a, a facutu pre s. Augustinu se dîca: „Ce pôte face nefericit'a omenire, unde și încatrâu s'ar' întórce spre a ajunge la fericire, de nu ar' fi condusa de autoritatea divina?“¹⁾ Din contra, în crestinismu o multîme de genii poternice, de cugetari profundi din tóte tîmpurile și din tóte locurile, de-sî eráu de sêmțieminte diverse în cele ce puçinu împórta pentru mântuire, totu-si pre cãi diferite, tóte frumóse și pline de lumina, se întêlnira pentru a recunósce acelea-si adevèruri, formându prin acést'a o filosofia marétia, solida și nestramutata, cum este în sine adevèrulu. Câci urmáu în credintia Omului-Domnedieu, carele cu autoritatea s'a divina le indicá toturor'a unde avea se le fie terminulu studiiloru lor; și prin ace'a sciindu ei deosebí sofismele de drépt'a judecata, din ce în ce se redicara cu mintea la înaltîmea sciintiei adevèrate.

Înse chiar' admittiendu cà si singuru ar' poté ajunge omulu dupa multe osteneli la cunoscintî'a lamurita, sigura și deplina a adevèruriloru privitóre la fericirea și perfectiunea umana, totusi ce potere ar' avé invetiamentulu seu spre a le imprastiá binefacatórea lor lumina preste némulu omenescu? Filosoffi și invetiatii, chiar' de prim'a clasa, dupa cum ne spune istori'a, abia reesira se formeze cãte o mica scóla, carei'a i reserváu argumentarile și disputele neintielese de poporu; ba unii dintre cei convinsi cà adevèrulu ar' fi patrimoniulu esclusivu alu cãtorv'a, nici nu se îngigiáu de imens'a multîme lasata victima nesciintiei și erorii. Numai

¹⁾ De Civit. Dei, l. 18. c. 4.

sînguru Christosu sciù se-si întinda admirabil'a s'a invetiatura la toti ómenii, de ori-ce nému, culti, barbari, selbatici, la cei mai invetiati si mai iscusiti, cá si la cei mai simpli si mai de rîndu, întócmai cum i se cuvine Lui, domnedieescului sóre alu adeverului, de a-si versá lumin'a in tóte partile paméntului. E adevératu, cà subsiste inca spectacolulu durerosu alu mai multoru milióne de ómeni cari, luându-se cá si stupidele animale dupa nisce impóstori, se pierdu in întunereculu eroriloru celoru mai grosolane si mai necuviin-cióse, cum suntu de pilda contradícerele neróde si carnalele précepte ale Coranului, séu fantasiile estravagante ale Budismului. Consideráundu inse bine, caus'a acestoru rataciri usioru o descóperi intr'unu vilu si crudelu fanaticismu, cum si în efectele mai reutacióse ale coruptiunei morale, prin cari, cá si prin negure obscure, se impedecea patrunderea radielorú sórelui divinu. Dar' sórele acest'a e atátu de puternicu încátu imprastiindu negurile acelea, luminosu va stralucí si preste acei nenoróciti: trecutul ne este argumentulu viitoriului. Oh! déca ar' inviá Socratii si Platonii si alti filosofi asemenea lorú, cari dupa cercetari neobosite isbutira in fine a aflá unele adevèruri insemnate de ale ordinului moralu, crediêndu pentru ace'a cà au ajunsu la culmea întieptiunei, si ar' vedé cumcà acelea-si adevèruri impreuna cu altele multe mai inalte, suntu nu numai repetíte de crestini nenumèrati, ci constituescu chiar' regul'a vietiei lorú de tóte dílele, cu buna séma ei ar' remâné cuprinsi de atát'a mirare, încátu nu ar' poté se nu recunósca intru ace'a oper'a poterei domnedieesci.

Asiadara lumin'a mântuitoére a némului omenescu nu ne póte vení decátu dela Christosu si dela baseric'a sa, prin care continuându-si pâna la capetulu vécuriloru misiunea s'a divina, arata toturor'a, si invetiátiloru si neinvetiátiloru, calea drépta ce duce acolo unde in veci traiesce omulu fericitu. Intr'acést'a vedemu indeplinita profeti'a minunata a lui Isai'a, carele strabatêndu cu privirea s'a profetica prin cétia tîmpuriloru viitóre, si sub figur'a Jerusalimului contempláundu Baseric'a intemeiata de Christosu, transportatu de încántare, trebui se esclame: „*Luminéza-te, luminéza-te Jerusalime, cà vine lumin'a t'a, si marirea Domnului preste*

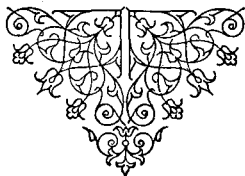

Beserică S. Petru în Româna.

*tine a resaritu. Că éta intunerecu va acoperi pamântulu si negura preste nêmurî; ér' preste tine se va aretá Domnulu, si marirea lui intru tine se va vedé. Si voru umbra imperatii intru lumin'a t'a si nêmurile intru stralucirea t'a.*¹⁾

Dar' religiunea crestina, dîcu pretinsii invetiati, ne presenta unu complexu de misterii necuprinse si opuse mintiei omenesci, de unde concludu cu mândrie, că credinti'a e contrara sciintiei, si prin urmare e o sclavie a intelectului si unu obstacolu la ori-ce progresu. In adev eru noi nu scimu de s'ar' poté dîce in cuvinte asia de puçine mai multe si mai mari absurditati! Credintia contrara sciintiei! Decumv'a prin sciintia voiescu a intielege alergarea nebuna cu o dialectica sofistica prin vastulu câmpu alu eroriloru nenumerate (si se pare că ast'felu o intielegu unii, cari printr'o contradîcere ridicula se si numescu pre sine liberi cugetatori), e prea adev eratu că credinti'a e inimica unei atari sciintie. Credinti'a tîne mintea intre marginile juste, cá se nu tréca preste ce'a ce este adev eru, si combate progresulu falsu alu erorii si alu viçiului. A numî inse asia cev'a o sclavia, unu obstacolu alu progresului, ar' fi unu contrasens, totu si cá acel'a de a numî slavie lumin'a, pentru-cà ne impede ca de a tiené de drépta o cale strîmba, si progresu ce'a-ce conduce la peire si mórte. Déca inse prin sciintia se intielege, cum si trebue se se intielega, cunóscerea evidenta a adev eruriloru naturali, atunci ea prin credintia, care alt'cev'a nu e fara numai incredintiarea in invetiatur'a Omului-Domnedieu, nu póte fi decátu sprijinita si de minune inaltiata, cum resulta din cele dîse pâna aci.

(Va urmá.)

¹⁾ Isai, 60. 1—3.

DOMNEDIEESC'A LITURGIA A S.-LUI JOANU CHRYSOSTOMU.

— Studiu ritualu. —

(Urmare.)

4) La oblatiunea s. sacrificiu se faceá a mintire nu numai despre cei repausati, ci si *despre cei vii* pentru cari se persolvá rogatiune accomodata.

Intre cei vii pentru cari se faceá a mintire s. Chrysostomu numera: *pre cei ce suntu acum'a si cei ce acum'a s'au nascutu*“, pentru „*acesti ómeni vietuitori, cari intru nemica nu se deosebescu de cadaver*“, si pentru toti ómenii. *Pentru-cà intre toti suntu si lotrii, ómeni cari jefuescu momenturile, furii si altii ingreunati cu siesesute de reutati. Totusi pentru toti ne rogamu; se póte cà se vá face bre-si carev'a intórcere a acelor'a.*“¹⁾

5) Cumcà la s. liturgia si pe tómpulu s. Chrysostomu s'a facutu rogatiune: pentru *Episcopi'a dreptu-credintiosiloru, pentru lume si pentru baserica* se vede din ace'a marturisire unde B. C. Cluj Central University Library Cluj dice:

„*Éra catechumeniloru nu e permisu acést'a, de-bra-ce inca nu au devenitu la atát'a incredere: dara vóue se demânda cá se faceti rogatiune pentru tóta lumea, pentru baseric'a carea se estinde pâna la marginele lumi, si pentru cei ce o guvernédia si suntu mai mari (presiedu) intr'éns'a.*“¹⁾

Éra intr'altu locu dice cà déca rogatiunile pentru cei morti suntu inzadarnice, „*urmédia cà altele inca suntu*

¹⁾ „pro iis qui jam nati sunt, qui nunc sunt nos gratias agere jubet, ... pro viventibus istis qui nihil a cadaveribus differunt, et pro omnibus hominibus. Nam hic quidem inter omnes sunt etiam latrones, sepulchrorum effossores, fures atque alii sexcentis scattentes malis. Attamen pro omnibus precamur: erit enim fortasse quaedam ipsorum conversio.“ Hom. III. ad Philipp. 4. T. XI. p. 204.

²⁾ „Et catechumenis quidem permissum hoc nondum est, quoniam necdum ad hanc pervenire fiduciam: vobis autem et pro terrarum orbe, et pro ecclesia quae usque ad terminos terrae extenditur, et pro gubernantibus ipsam et praesidentibus, orationes emittere praecipitur.“

„(Eccloga de orat. Hom. II., T. XII. pag. 586; De prophetarum obscuritate II, 5. T. VI. pag. 182.

inzadarnice, *asia de esemplu cele ce se facu pentru base-rica, pentru preoti si cele pentru plinire* (pentru toti).¹⁾

6) Precum pâna adi asia si pre tîmpulu s. Chrysostomu se faceá rogatiune pentru: *Imperatu si pacinita domnia.*

Esplicându s. Parinte v. 1. capu II. alu epist. scrisa câtra Timoth. dîce:

„Acést'a o sciu cei ce suntu initiati in ce chipu facemu rogatiune pentru tóta lumea, pentru regi, si pentru toti cei ce tiênu magistratulu“ adaugîndu de-odata cá „*e cu dreptate cá se offerimu pentru acei'a carii santu espusi pericolului si ostescu.*“

Rogatiune pentru impetraí si domnitori inse nu s'a facutu cu altu scopu decátu dupa cuvîntulu apostolicu „*se avemu viétia securu si liniscita, adeca cá mántuirea loru se ne gatésca linisce, de-bra-ce Domnedieu pentru folosulu comunu a asiediatu principatulu.*“²⁾

7) La celebrarea s. liturgie s'a facutu amintire si de *Episcopulu diecesanu* rogându-se pentru viéti'a lui indelungata. Despre acést'a marturisesce s. Chrysostomu in modulu urmatoriu:

Voindu elu a aretá poterea rogatiunei commune implinite in baserica intr'altele asia dîce:

„*Decumv'a cinev'a din poporu vi-ar' demandá cá unulu fie-care se ve rogati pentru salutea episcopului — v'ati escusá... cându inse in comunu toti audéti cuvîntulu diaconului carele demãndu si dîce: „se ne rogamu pentru Episcopi, viétia indelungata, si patrocinarea lui si cá dreptu se indreptedie cuvîntulu adevêrului, si pentru acei'a cari suntu*

¹⁾ „ergo et alia frustra et quae pro ecclesia, et quae pro sacerdotibus, et quae pro plenitudine?“ — In Acta Ap. Hom. 21. T. IX. p. 170. — Cfr. Hom. 78 al. 79 in Joannem 3. T. VIII. pag. 426.

²⁾ „Hoc sciunt initiati quomodo... pro toto mundo, pro regibus et omnibus qui magistratum tenent obsecrationem emmittimus“... „secundum justitiae rationem esse offerre pro iis qui periculo subeunt et militant“... securam et quietem ducamus vitam, id est ut illorum salus nobis tranquillitatem pariat, Deus enim principatus constituit ad communem utilitatem.“ Hom. 7. in I. ad. Timoth. T. XI. p. 531.

acò si in totu loculu, cè'a-ce vi se domanda nu recusati a-le si face." — *Sciu cei initiati in mysteria cà ce dîcu, pentru cà oratiunei catechumeniloru nu este inca acè'a permisu, fiindu-cà nu a devenitu inca la acést'a libertate.*"¹⁾

Partea prima a acestei marturisiri se referesce la rogatiunea de amintire a Episcopului, — éra partea ultima la „si pentru toti si pentru tóte“, dreptu ce chiar' cá si adi, cându dupa amintirea Episcopului se facu rogatiuni pentru toti si pentru tóte (pro iis qui hic sunt et ubique terrarum).

E dreptu cà in citatiunea de mai susu apriatu nu se amintesce cà rogatiunea pentru episcopu s'ar' face dupa consacrare, ci numai acè'a cà s'a facutu la liturgi'a credintiosiloru — „pentru-cà rogatiunei catechumeniloru nu este acést'a permisu“, — dar' dupa-ce rogatiunea amintita e de totu asemene cu rogatiunea de adi ce se face pentru Episcopu dupa consacrare, de sene urmédia cà acè'a-si rogatiune si atunei cá si adi s'a dîsu dupa consacrare.

Ce se tiene de rogatiunea de amintire pentru cetate séu comunitate, in scrierile s. Chrysostomu aflamu aceste urmatórie:

La acelu locu unde tractédia despre demnitatea preotiesca asia insémna:

*„Cum trebuie se fie acel'a carele pentru cetate, ce dîcu pentru cetate? cà ce e mai multu pentru lumea intréga se róga ceréndu dela Domnedieu cà se fie lesné iertatoriu numai pentru pecatele tuturoru celoru vii, cà si ale celoru repausati.“*²⁾

¹⁾ *Quamquam si quis e vulgo vobis imperaret, ut singuli et soli pro episcopi salute oretis, unusquisque excusaret;..... dum vero communiter omnes diaconi vocem auditis id imperantis ac dicentis „oremus pro Episcopo et senectute ac patrocinio atque ut recte tractet verbum veritatis, et pro iis qui hic sunt et ubique terrarum, quod imperatum est agere non recusatis. Sciunt quid dicam, ii qui mysteriis sunt initiati: nam orationi catechumenorum nondum est illud permisum, quando quidem nondum ad hanc licentiam pervenerunt.“ De prophet. obscur. II. 5. T. VI. p. 182.*

²⁾ *„Nam qui pro tota civitate, et quid dico civitate? imo pro universa terra oratorem egit, Deoque supplicans ut omnium peccatis sit propitius, non vivorum sed etiam eorum qui obierunt, qualem quoeso oportet esse?“ Lib. VI. 4. de sacerdotio T. I. p. 630.*

Éra in altu locu recomandându aredicarea de baserice in ville, espune si caus'a acelei'a, adeca pentru-cà „rogatiunile ce se facu acolo totu-de-a-un'a pentru tene se facu, hymnurile si celebrarea s. liturgie éra-si pentru tene si oblatiune in tôte dominecele. Ce lucru bunu inse este a vedé pre preotu venindu in baserica cu linisce mare, cá se se róge pentru comuna si prediu (pusta).“¹⁾

9) La celebrarea mysterialoru se mai faceáu rogatiuni „pentru morbosu, pentru fructele pamêntului, pentru uscatu si mare si pentru alte lipse.“

Vorbindu s. Chrysostomu despre poterea caritateri díce: „Ei éra-si se róga pentru tóta lumea, ce'a-ce este argumentulu celu mai mare alu amicitiei. Pentru ace'a la celebrarea mysterialoru ne si imbraçiosiamu, cá toti unu se ne facemu, — pentru cei neinitiati inca aducemu rogatiuni commune, pentru cei infirmi, pentru fructele pamêntului, pentru uscatu si mare.“²⁾

Éra in altu locu, dupa-ce mai antâiu a vorbitu despre rogatiunea de amintire a viiloru si a mortiloru, díce:

„Asiu poté se cugetu cá spre facerea unei atare suplicari nu este de ajunsu nici increderea lui Moise nici a lui Ilie. Pentru-cà cá si cum tóta lumea i-ar' fi concrediuta, cá si cum ar' fi parintele toturoru, asia vine (preotulu) catra Domnedieu, cerêndu cá tôte resbóiele lumeri se se stinga, rescóiele se se asiedie, pacea si bunastarea (se se intemeieze), éra relele fie private ori publice dela fiesce-care curundu se se alunge.“³⁾

1) „Orationes illic perpetuae pro te fient, hymni et synaxis propter te, oblatio singulis dominicis... Quantum autem bonum est, cum magna quiete sacerdotem in ecclesiam venire ut accedat ad Deum, et quotidie oret pro vico, pro praedio?“ In. Acta Hom. 18. 4. T. IX. p. 147.

2) „Et ipsi rursus pro toto orbe precantur, quod maximum est amicitiae argumentum. Ideo in mysteriis nos mutuo amplectimur ut multi unum efficiamur, et pro non initiatis communes effundimus preces, pro infirmis, pro orbis fructibus, pro terra et mari.“ Hom. 78. 4. in Joau. T. VIII. p. 426.

3) Ecquidem neque Moysis neque Heliae fiduciam ad hujusmodi supplicationem sufficere posse putaverim. Etenim ac si mundus totus sibi concreditus sit, ac si omnium pater ipse sit, sic ad

Cele aci commemorate corespundu celoru cuprinse in rogatiunea de amintire (Memento) occurenta dupa consacrare in asiediamântulu liturgiei s. Vasiliu.

Facându acuma o asemenare intre feliuritele marturisiri mai susu citate din scrierile s. Chrysostomu, si intre cuprinsulu rogatiuniloru de amintire din liturgi'a aceluia-si s. Parinte, se cunósce cá in esentia intre ambele este o asemenare batatóre la ochi, séu cá si pre tîmpulu s. Chrysostomu au fostu susceptute in s. liturgia totu acele rogatiuni de amintire cá si cum suntu pâna adi.

E intrebare numai cá óre in ce ordu s'au facutu rogatiunile comune de mai susu? De-óra-ce s. Chrysostomu nicairi nu reproduce pe deplinu ordulu rogatiuniloru de amintire, ast'feliu adeca cum s'ar' fi facutu la s. liturgia, ci despre acele numai in modu ocasionale face commemorate: dreptu-ce cu positivitate nu se póte statorí ordulu acelor'a, ci numai combinative. Anume:

De-óra-ce mai totu-de-a-un'a in loculu de-antâiu amin-tesce rogatiunea ce s'ar' fi plinitu pentru tóta lumea, asia se póte crede cá:

1) s'a facutu rogatiune pentru tóta lumea; 2) pentru cei vii si morti (T. IX. pag. 170); 3) pentru baseric'a cea pâna la marginele pamântului (T. XII. p. 586, — VI. 182); 4) pentru Episcopía si preotía (T. XII. 586, — T. IX. 170, — VIII. 426); 5) pentru domnitoriu (T. XI. p. 531); 6) pentru episcopulu diecesanu; — 7) pentru cetate si alte lipse (pro futuris).

Trebue se mai adaugemu si ace'a, cá ce ratiune aduce inainte s. Chrysostomu pentru implenirea atâtoru rogatiuni comune de amintire...

Díce adeca: „*Pentru ace'a cu confidentia ne rogamu atunci pentru tóta lumea, si impreuna cu martirii, confesarii si cu preotii i chiamamu* (intielege amintirea mortî-

Deum accedit, rogans omnia bella mundi extingvi, tumultus sedari, pacem, prosperitatem, omnium singulis imminentium, qua privatim, qua publice malorum celerem depulsionem.“ Lib. VI. de Sacerd. 4. T. I. p. 681.

loru). **Pentru-că toti suntemu unu trupu, de-si unii membrii suntu mai straluciti decatú altii.** ¹⁾

In urma de se vá asemená cuprinsulu rogatiuniloru commune dela inceputulu s. liturgie, cu rogatiunile cele ordinate dupa consacrare (Memento), se cunósce că acelea suntú identice, încátu si acolo si aci totu acele persóne. si lucruri, totu acele lipse spirituale si trupesci au de obiectu rogatiunile din cestiune.

Dupa rogatiunile de amintire spre incheierea si óresicumvá sigilarea a celui mai de frunte actu liturgicu — cu cuvintele „*Si se fia îndurarea marelui Domnedieu*“ si celelalte, — se dá binecuvântare.

Despre acést'a se face amintire si la s. Chrysostomu, cândú asia dîce: „*Dupa-ce s'ar' fi plinitu sacrificiulu* (dîce Archiereulu) *pace tuturoru.*“ ²⁾

Impartîrea acést'a a pazei formédia de-odata si trecerea la o alta parte a s. liturgia. Anume la:

18. Rogatiunea Domnului.

In asiedimentulu liturgiei de adi, intre rogatiunile de amintire si intre rogatiunea Domnului (Tatalu nostru) occurá o rogatiune intinsa, séu ectenia pentru susceperea daruriloru la altariulu celu cerescu, si pentru impartasîre démna.

Despre acést'a rogatiune la s. Chrysostomu nu se afla amintire apriata. Dara rogatiunea Domnului o amintesce si inca cá un'a carea formá parte intregitória a s. liturgie la carea se faceá cu deosebire rogatiunile cele commune.

Dîce adeca in acést'a privintia urmatóriale:

„*Precum Christosu carele voindu a ne deduce la iubire si concordia, demanda a se face rogatiuni comune, si de catra intrég'a baserica cá de catra o persóna a se dîce Tatalu nostru; si pânea nóstra cea de tóte dâlele dà-ni-o*

¹⁾ „Propterea fidenter pro orbis terrae tunc rogamus, et cum martyribus eos vocamus, cum confessoribus, cum sacerdotibus. Etenim unum corpus sumus, etiamsi sint membra membris splendiora.“ „Hom. 42 in I, Cor. 5. T. X. p. 361.

²⁾ „Quando peractum fuerit sacrificium „pax omnibus“ (dicit).“ Hom. III. 4. in epist. ad Coloss. T. XI. pag. 322.

nbue astadi: si ne iërta nbue pecatele nbstre, precum si noi iertamu; si nu ne duce pre noi in tentatiune, ci ne mântuiesce de celu rev.“

Asiadara s. Chrysostomu rogatiunea Domnului o numera între rogatiunile cele comune, cá atare inse nu a potutu se lipsésca neci la s. liturgie, unde preotulu si poporulu impreuna cu ângerii si archangelii aducu rogatiune Domnului.

Si mai apriatu vorbesce s. Chrysostomu despre rogatiunea Domnului, desemnându mai de aprópe cá ace'a se recita si la s. liturgia.

Éta d. e. ce marturisesce in acést'a privintia.

Dupa-ce mai antâiu ar' fi vorbitu despre sacrificiu si s. cuminecatura dîce:

„Intrându in beserica, cum se cuvine se ne apropiamu la Domnedieu neavêndu in mente pof't'a resbunarei; in contr'a nóstra insî-ne ne rogamu (la casulu poftei de resbunare) cându dîcemu: „Ne iërta nbue, precum si noi iertamu peccatosiloru nostrii.“ — Pentru-câ e infricosiatu acést'a ce se dîce.¹⁾“

Éra in altu locu vorbindu de mandatulu Domnului scrie:

„Decumv'a vomu face acést'a, cu conscientia curata vomu poté se ne apropiamu la acésta mésa sânta si terribila, si cu sinceritate a dîce si cuvintele acele care suntu cuprinse in rogatiune. Sciu cei initiati ce se dîce. Prin urmare lasu conscientiei fiesce-carui'a, cum implinindu la acelu tîmpu infricosiatu mandatulu acel'a (despre Tatalu nostru) vomu poté se dîcemu cu incredere. Déca inse vomu fi negligenti..... in modu temerariu vomu cutezá a pronunciá cuvintele rogatiunei.“²⁾

¹⁾ Ingredientes autem in ecclesiam, ut decet Deum accedamus, ne vindictae cupiditatem in mente habentes; adversus nos precamur dicentes: „Dimitte nobis, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. — Terribile enim est hoc quod dicitur. (De poenit. hom. 9. 1. T. II. p. 346.

²⁾ Si hoc fecerimus, poterimus pura conscientia ad sanctam terribilemque hanc mensam accedere, et verba illa quae praecationi inserta sunt fideliter dicere. Sciunt initiati quid dicatur. Proinde unius cujusque conscientiae relinquo quomodo mandato illo impleto per illud terribile tempus, fidenter dicere possimus. Quod si negligentes fuerimus.... audemus temere verba precum pronunciare. Hom. 27 in Genesi 8 T. IV. p. 251).

Din marturisirea acést'a se vede:

a) cà rogatiunea Domnului s'a dîsu la s. liturgia înainte de cuminecare, séu mai'nainte de ce poporul s'ar' fi apropiatu la mész'a cea sânta si infricosiata;

b) cà rogatiunei acelei'a a premersu o invitare asemenea celei de adi, încátu s. Chrysostomu dîce, cà cuvintele rogatiunei trebuie se le dîcemu „*fidenter*“ ce corespunde la = *cu cutezare*, — *pura consciintia* corespunde la = *fara mustrare*, — *cum timore et tremore* la espresiunea = *a cutezá*.

Spre întregirea celoru mai susu dîse despre rogatiunea Domnului se fia inca insemnata si acést'a marturisire dupa cum urméza.

Anume dupa-ce s. Chrysostomu ar' fi amintitu cà „*sacrificiulu acest'a (eucharistecu) s'a instituitu pentru pacea ce ai se o pastrezi cu deaprópele teu*“ — adauge „*pentru ace'a te chiama iubitoriu de pace Fiulu lui Domnedieu (Mat. V. 9); pentru ace'a sub tîmpulu sacrificiului nu amintesce de altu preceptu decátu de impacare cu deaprópele, aretându cà ace'l'a e mai mare între tóte.*“¹⁾

Éra apoi indemnandu pre credintiosi la impartasire curata dîce:

„*Cu ce conscientia vei dîce „Tatalu nostru carele esti in ceriuri sântiésca-se numele teu s. c. l.*“²⁾“

Nu incape dreptu-ace'a indoiéla cà rogatiunea Domnului cá o rogatiune comuna dupa mandatulu Domnului s'a plinitu la celebrarea s. liturgie, si inca in nemijlocita legatura cu cuminecarea, respective înainte de ce s'ar' fi impartasitu poporul in s. cuminecatura.

Precum se scie, rogatiunea Domnului se incheia cu eschiamarea: „*cà a ta este imperati'a s. c. l.*“

Totu asia erá acést'a si pre tîmpulu s. Chrysostomu. Esplicându elu cuprinsulu acelei rogatiuni, in fine dîce:

¹⁾ Ob pacem enim cum fratre tuo hoc sacrificium institutum est (Math. V. 23, 24)... Ideo te pacificum, filium Dei vocat (Math. V. 9); ideo tempore sacrificii nullum alium preceptum memorat quam reconciliationem cum fratre, ostendens illud omnium maximum esse. De prodit. Judae Hom. I. 6. T. II. p. 382.

²⁾ „Qua conscientia dices „Pater noster, qui es in coelis sanctificetur nomen tuum etc.“ De prodit. Judae Hom. II. 6 T. II. p. 390.

„Pentru care la finea rogatiunei aréta imperati'a lui Domnedieu, vèrtutea si puterea dîcîndu: „Cà a t'a este imperati'a si puterea si marirea in veci aminu.“¹⁾

De unde se vede cà s Chrysostomu clausul'a acést'a o-a luatu cá si parte constituenta a rogatiunei Domnului asediata de catra Mântuitoriu. De-si ace'a nu e suscepta in edit. vulgata, ci numai in codicele grecesci, de care s'a folositu si s. Chrysostomu.

Dupa persolvarea rogatiunei Domnului, binecuventându preotulu dà pace.

Ôre fostu-a acést'a totu asia si pre tîmpulu s. Chrysostomu cu certitudine nu se póte constatá. Pentru-cà din ace'a marturisire unde díce:

„Dreptu ce nu numai cându intra in baserica, neci numai cându ve agraieste, séu cându se rîga pentru voi cu acést'a voce (Si cu Spiritulu teu) i respundeti, ci si cându stà inaintea altariului (cându celebréza), cându stà se aduca sacrificiulu celu infricosiatu,“²⁾ celu puçinu eu nu asiu cutezá a deduce cá espresiunea „cum pro vobis orat“ s'ar' referí la binecuventarea cea dupa rogatiunea Domnului prescrisa. — Pentru-cà la loculu citatu s. Chrysostomu descrie decursulu s. liturgie, — dara dupa-ce espresiunea „cum pro vobis orat“ se aminteste inainte de „Darulu Domnului nostru Is. Christosu,“ ast'feliu ace'a binecuventare cu pace séu a-si poté-o referí la o binecuventare generale la tóte functiunile sacre, séu in casulu celu mai bunu la „pace tuturor“ prescrisu inainte de „se iubimu unulu pre altulu.“

Alt'cum cumcà dupa finirea rogatiunei Domnului s'a datu pace, indirecte a-si conchide dintr'o alta marturisire a s. Chrysostomu. — Elu adeca vorbindu in Hom. III. ad Coloss. 4. despre „impartîrea paceri“ aminteste, cà acést'a s'ar' fi

1) Quapropter in fine orationis Dei regnum, virtutem et potentiam ostendit dicens: Quoniam tuum est regnum et potestas et gloria in saecula, amen. (De augusta porta et in orationem dominicam 5. T. III. pag. 48.

2) Idcirco non cum ascendit tantum, neque cum vos affatur, neque cum pro vobis orat hac illi voce acclamatis, sed cum huic mensae assistit, cum tremendum sacrificium est obiaturus. Hom. II. de Pentec. 4. T. II. p. 458.

datu la 6 ocasiuni, si inca între altele „cându sacrificiulu erá dejá impleñitu.“¹⁾)

Acum'a considerându asiediaméntulu s. liturgie, aci de 5 ori ocura impartírea binecuventarei cu pace, la care déca se adauge ace'a binecuventare cându íntra celebrantele in biserica vá fi de 6 ori, deci ar' urmá cà si pre tîmpulu s. Chrysostomu s'a datu pace dupa rogatiunea Domnului.

Predica pre Dominec'a IV. a Postului mare.

Invetiatoriule am adusu pre fiulu meu la tine, avéñdu spiritu mutu.

Ev. Marcu IX., 17.

Preçându Mântuitoriulu cu trei Apostoli se aflá pre culmea muntelui Taboru, unde se schimbá la façia, pre atunci se aduná la pól'a muntelui multíme de poporu, spre a acceptá re'ntórcerea Domnului. Intre altii vení si unu omu cu fiulu seu, ce dupa santii Evangelisti Marcu si Luc'a, erá cuprinsu de *unu spiritu mutu* — unu spiritu, care 'lu lipsi de organulu vorbirei, — unu spritu, ce-lu torturá infricosiatu, si acum 'lu aruncá in focu, acum in apa; — unu spiritu, ce posedeá pre teneru din copilaria, — despre-ce nu póte fi indoiéla, pre lângá tóta incordarea lui *Ipocrate* si a altoru inimici, cari tieneáu pre demoniaci de morbosi naturali, si prin urmare pre tenerulu acest'a, cuprinsu de epilepsia, — nu póte fi indoiéla despre atari spirite, pentru-cà insu-si Mântuitoriulu prin cuvêntu si prin fapta ne aréta starea cea trista a tenerului. — Nu póte fi indoiéla, pentru cà s. scriptura atátu in Testamentulu vechiu câtu si in celu nou invétia esistenti'a ataroru spirite, cari nu s'au produsu prin creatiune, cì prin pecatu; ce'a-ce concede si ratiunea. E de miratu inse, cà se mai afla crestini, cari néga esistenti'a spiriteloru rele, si nu concedu, cà ele au avutu, si mai au inca influentia asupr'a ómeniloru! Apostolii au fostu martori oculati la minunea, ce o fece Isusu si cu ast'a ocasiune, mântuindu pre teneru, pentru credinti'a tatane-s'o. Pótese cugetá, cà Evangelistulu si-a scrisu falsu evangeli'a s'a?

¹⁾ Cum sacrificium peractum fuerit.

Potutu-a Isusu, D.-dieulu celu adevèratu, se duca in ratacire pre invetiaceii sei? séu se intarésca nesce pareri supersti-tiöse si false? Cinele tiene aceste posibili, acel'a nu cunósce attributele lui Domnedieu. Prin urmare suntu spirite rele, si ele mai influentiéza asupr'a ómeniloru. Poterea cu care scóse Mântuitoriulu pre celu necuratu o dede apostoliloru sei, si asia o lasà in Beseric'a s'a pentru totu-de-a-un'a, carea o usuéza la sacramentulu celu de antâiu. la sacramentulu s. botezu, si inca atunci, cându preotulu indeplinesce unele ce-remonii prescise de s. beserica. (Vedi: Fr. Ehmig Tom. I. pag. 147—156.)

Se cercamu dar' in ce costáu aceste ceremonii? ce in-sémna? si ce promisiuni séu obligamente face acel'a, care vré se se faca fiulu lui D.-dieu prin primirea s. botezu?! si apoi se meditamu, cà óre *crestinii tienu-si* cuvântulu façia cu acestea?!

Mai antâiu preotulu e detoriu a suffá de trei ori spre botezându, fia pruncu, fia adultu! prin ace'a se simboliséza, cà spiritulu celu reu s'a alungatu, si de acum va locuí in elu spiritulu sântu, — se insémna, cà spiritulu celu reu are se-si piérda pretensiunile asupr'a botezândului, si spiritulu sântu se-si recapete drepturile divine asupr'a lui; — se in-sémna, cà botezândulu pâna acum pentru D.-dieu si bine fù mortu, necapace si orbu, acum inse va vení in elu gratia, lumina, putere si viétia spirituale.

De comunu posiede satan'a una mare putere asupr'a celui nebotezatu, prin care usioru 'lu inclina spre reu; si de unde vine acést'a? de acolo, cà elu a sedusu pre protopa-rintii nostrii, si apoi acestu pecatu trecù si trece la toti ómenii, si asia de aci a provenitu *unu ce* necuratu si con-tagiosu in natur'a omenésca adeca: cugete rele, pofte neier-tate si una aplicare patimasia spre pecatu. Acést'a strica-tiune, acést'a aplicare spre reu, face possibile satanei, de câte ori vré, a atacá pre omu, a-lu indemná spre reu, si a-lu posedé, déca concede D.-dieu. De amu fi noi scutiti de pecatulu ori-ginalu, atunci elu numai din afora ne-ar' poté ispití prin avorbiri, ér' nu si din launtru!

Dar' fiendu-cà nu suntemu scutiti; chiar' pentru ace'a a instituitu Mântuitoriulu sacramentulu botezului, care se in-

frâneze poft'a rea, si care de-si nu-o nimicesce cu totul, totu-si o debilitéza, si prin grati'a divina intaresce sêm tiulu bunu in asia mesura, câtu acest'a capeta preponderantia. Spiritulu sântu este care lucréza si vérsa darulu seu preste celu botezatu, i procura invingerea, si-lu liberéza din sclavi'a satanei. In ástu intielesu dîce beseric'a in cele trei juramente dela botezu — esi spirite necurate, si fà locu spiritului sântu!

Totu cu ast'a ocaziune, insémna preotulu fruntea si peptulu botezândului cu semnulu s cruci; acést'a se deduce din natur'a rescumperarei, si sciti pentru-ce se face?! In noi locuiesce unu spiritulu rationalu, cugetatoriu, voituriu si sêm titoriu, — spiritulu acest'a asia e de strensu legatu cu trupulu, câtu impreuna facu unu intregu, si spiritulu prin trupu influintiéza asupr'a lunei esterne, ér' acést'a prin organele sêm tîrei asupr'a spiritului, inse organele mijlocitóre prin care spiritulu nostru cugeta, voiesce si sêm tiesce suntu nervii, apoi nervii cugetarei, memoriei si a voiei purcedu din creeri, si se termina in frunte; nervii sêm tîrei, prin cari sêm tîmu: bucuria, intristare, dorere, téma, rusine, voia, desfatare, fericire s. a. se aduna toti in peptu. Déca voiesce cinev'a se se convinga despre aceste — caute la unu omu, cându cugeta despre cev'a incordatu, séu cându voiesce se-si aduca de cev'a a-mente, si va vedé cum suntu de activi nervii pre fruntea lui, mai cu séma la arcurele sprîncenelor, séu póte observá cu sene insu-si: cà peptulu lui la un'a intristare sêm te cev'a apesare, cá si cându ar' jacé unu pondu pre elu! ér' la bucuria resufla cu usiuratale. Deci déca beseric'a insémna pre botezandu cu semnulu^ms. cruci la frunte si la peptu, prin ace'a vré se arete, cà botezândulu are se-si deschida sufletulu seu inaintea celui *crucifiptu*, ratiunea se si-o deprinda in doctrin'a lui, se cugete despre ea, se si-o imprime in memoria, se-o crédia, se voiésca si sêm tiésca dupa dên s'a. Semnulu crucei mai insémna, cà crestinulu dela botezu incepêndu, s'a facutu sierbitoriu si supusu lui Christosu, inse acést'a supunere nu e silita, ci libera, carea nu dejosesce pre omu, ci-lu inaltia si-i aduce linisce, pentru-cà a sierbí lui Christosu insémna: *a domnê*, a morí pentru dên sulu insémna: *a traí*, si a patimí pentru dên sulu insémna: *a fi fericitu*.

A dóu'a ceremonia stă intr'unu actu alu vointiei libere, prin care se rumpe ori-ce comunicatiune cu satan'a. Adeca preotulu intréba pe botezându de trei ori serbatoresce: lapedite de satana? si de tóte lucrurile lui? si de tóta truf'a lui? " Elu séu, déca e pruncu, nanasi'a respunde in numele lui, la fie-care intrebare: me lapedu!

Cu acestu respunsu ne dechiaramu odata pentru totu-de-a-un'a de inimici ai satanei, promitemu a-lu despretiui si urí, fiendu-cà e inimiculu lui D.-dieu, si unu spiritu necuratu, care numai reulu 'lu iubesce, ér' pre D.-dieu si binele 'lu uresce, — ne dechiaramu solemnu, cà nici odata nu vomu inchiá amicitia cu elu, — ne dechiaramu a nu-lu onorá, nici a-lu chiamá intru ajutoriu, cu atátu mai puçinu a ne folosí de servitiulu lui ori la bine, ori la reu. — Inse, cu dorere! cauta se marturisimu, cà se afla multi crestini, cari si-au frântu cuvântulu, si-au uitatu de promisiunea si dechiararea loru, càci alt'mintrea, pentru-ce folosescu mijlóce suspitióse si superstitióse spre a ajunge vre-unu scopu? — pentru-ce numescu cu atát'a placere pre contrariulu loru mai in tóta ór'a si minutulu? — pentru-ce se oferescu lui pre sene, pre vecinii, animalele si lucrurile loru? Nu e acést'a unu documentu invederatu, cà ei nu i-su contrari resoluti, si nu-lu urescu precum s'au promis?! — Asia e I. m! unii cá acesti'a aréta prin faptele loru, cà-lu onoréza, i-se incedu, si stáu in óre-care legatura cu elu. — La a dóu'a intrebare se lapeda botezândulu de lucrurile satanei, — sciti cari suntu lucrurile lui? Suntu acelea, ce-su conforme naturei lui: ur'a lui Domnedieu si a ómeniloru, mintiun'a, insielatiunea, falsitatea si necàinti'a. — Caracteristic'a lui este: a aduce erori si eresuri intre ómeni, a-i seduce la pecate de mórte si a-i retiené dela marturisire. Deci ferescete, crestine! de mintiuna, falsitate, insielatiune, nemarturisire si necredintia in religiune! incungiura ori-ce pecatu! si déca din debilitatea-ti omenésca ai cadiutu in vre-unulu, alérge la marturisire si te impaca cu D.-dieu! Adu-ti amente, cà de traiesci in pecate fara a le marturisi, faci bucuria satanei, care are *devis'a*: „*a pecatui si a nu se marturisi.*“ Adu-ti aminte, cà déca nu credi in religiune, déca cetesci carti rele, conversezi cu ómeni nereligiosi si blastamati, faci pre voi'a principelui intunerecului. Pazescete dar' de lucrurile satanei!

La a trei'a intrebare se lapeda botezându-lu de tóta tru-fi'a lui. Elu e unu spiritu superbu, care voil se fia asemenea cu D.-diu, pentru ace'a vré si acum se domnésca, si de ace'a 'si cauta sierbi si adoratori. Inse fiendu-cà crestinii au abdîsu de sumeti'a lui, asia au se incungiure pecatulu acest'a, se-lu departeze dela cugetele, vorbele si portarea loru, pentru-cà nu se cuvine a fi superbu, nici pentru darurile spirituali, nici pentru frumseti'a corporala, nici pentru taria, desteritate, avere ori rang, — càci numai sub ast'a conditiune te botéza beseric'a.

I. A. Din cele precedenti se vede, cà omulu prin botezu s'a scosu de sub puterea satanei; dar' acest'a cêrca cu ori-ce mijlóce a se re'ntôrce in locuinti'a, din care fù alungatu, si apoi déca i-se deshide usi'a prin pecatu, elu scie face pre peccatosu surdu la tôte indemnarile bune, si mutu, cá se nu-si descopere starea s'a. Sôrtea trista a tenerului din s. Evangelia, ce aveá spiritu mutu din copilaria, si pre care Mântuitoriulu l'a scosu, e chiar' simbolulu unui peccatosu indatinatu, pentru-cà nimicu nu-lu aduce pre omu in o stare mai trista, decâtu peccatulu inradacinatu.

Spre inchiare voiu se mai adaugu: cà spiritele necurate, dupa cum ne spune s. Evang. Marcu (9. 17.) si Luc'a (4. 41) mai au dóue insusiri caracteristice, unele suntu prea limbute, pre cari Isusu le-a opritu cá se vorbésca, altele suntu mute, — acestea insusiri le au si peccatosii; si cum? déca cauti in viéti'a de tôte dîlele, ici vedi unii ómeni cari 'si invêrtu limb'a numai spre injurii, calumnii, mintiuni culesse din vêntu, si alte cuvinte necuviintióse, séu 'si batu capulu numai cu nâscociri, cá unii fara de lucru, séu póte cu propusu, avêndu calculi tendentiosi — despre acesti'a se póte díce, cà suntu in comunicatiune cu spirite limbute, — colo observezi altii, cari nu 'si descoperu gresielele in marturisire, séu nu le marturisescu dupa cuvenintia, — despre acestia se pote díce: cà suntu cuprinsi de spiritu mutu, care le inclésta gur'a, cá nu cumv'a prin marturisire adeverata se se in-tórca la D.-diu. De acestea dóua are a se pazí unu crestinu adeveratu, si mai cu séma in aceste dîle de penitentia se se nisuésca a se impacá cu Domnedieu. Aminu.

Basilii Ratiu, protopopu.

Predica pre Dominec'a V. a Postului mare.

„Nu sciti ce cereti!“ cu cuvintele aceste a respunsu Isusu filoru lui Zevedeu in s. evangelia de adi la s. Marcu 10, 38.

Déca a-ti fostu atenti la cetirea s. evangeliu de adi, a-ti potutu intielege, cà doi frati Jacobu si Joanu fii lui Zevedeu au venitu la Isusu cu rogarea: „*dà-ne cá se siedemu unulu de-a drépt'a si altulu de-a stâng'a t'a, intru marirea t'a.*“ Marcu 10, 37. S. Mateiu evangelistulu in c. 20, v. 20. afirma: cà Salomi'a mam'a filoru lui Zevedeu s'a rogatu d'impreuna cu dênsii; de unde se deduce, cà séu Salomi'a s'a rogatu in numele filoru ei dupa intielegerea preavuta, séu fii impreuna cu mama-s'a prin cuvente ori semne. Destulu cà Mântuitoriulu a respunsu filoru: „*nu sciti ce cereti.*“ Déca s'a rogatu Salomi'a cum ni spune s. Mateiu, atunci se presupune, cà ea n'a fostu intre apostoli. cari concomitáu pre Isusu in caletoři'a catra Ierusalimu, ei in óre-care departare, precum erá datina la Judei cá femeile se calatorésca despartíte de barbati in anumita distantia, — prin urmare ea n'a audítu predicarea Mântuitoriului despre patimile s'ale, dar' chiar' se fi audítu, rogatiunea ei s'ar' poté escusá pentru iubirea de mama catra fii sei, de ace'a nice Mântuitoriulu nu-i respunde ei, cà filoru. Ace'a inse e mirare, cum au potutu cere Jacobu si Joanu o atare demnitate, dupa-ce ei a trei'a óra au audítu predicarea despre patimile, ce aveá se le suferé Mântuitoriulu in Ierusalimu? Mirarea acést'a inca dispare, déca se va considerá, cà predicarea despre patimi nu o pricepeáu, fiendu preocupati de ide'a unui regnu paméntescu. Pentru ace'a, dupa-ce audíra ei pre Isusu vorbindu despre renascerea lucrurilor, despre tronulu marirei s'ale, despre 12 scaune pentru judecarea celor 12 triburi ale lui Israilu, si despre ace'a, cà multi suntu chiepati si puçini alesi, — crediura a fi sositu momentulu cererei lor, fara de a luá in séma cà ace'a provine din egoismu si ambițiune, si e contr'a nevinovatiei pruncesci, pre carea Mântuitoriulu atátu de desu a recoméndatu-o, si in contr'a iubirei catra ceialalti apostoli, cari aveáu se fia postpusi, déca li

s'ar' fi acordatu cererea. Din aceste motive Mântuitoriulu le reprobà cererea, dar' acést'a reprobare o face cu iubire si blândétia dîcîndu: „*voi nu sciti ce cereti*“, va se dîca: inca nu aveti conceptu chiaru despre regnulu, ce-lu voiu intemeià eu, nice despre demnitatea, ce o doriti in acel'a, si nice despre calea, pre carea póte cinev'a se ajunga la antâietate in regnulu meu.

Premitiendu acestea ve voiu aretá defectele rogatiunei; si modalitatea, dupa carea avemu a ne indepliní rogatiunile, spre a fi primite inaintea lui Domnedieu; — fiti cu atentiune!

I.

Plutarchu ni marturisesce*), cà Romanii cei vechi au trimisu óre-cându in Bithini'a una legatiune constatátore din unu cetatianu fara esperintia si carte, dîn unu ostasiu fricosu si tontu si din unu senatoru betrânu, ce patimià de chiragra si podagra. Despre acést'a legatiune dîse Catone in batjocura: „*legatiunea romana nu are capu, nice anima, nice mâni, nice petióre.*“ Astadi incepemu septemân'a inainte de patimile Domnului nostru Isusu Christosu, potemu dîce septemân'a rogatiuniloru, in care avemu se facemu penitintia si se trimitemu si noi legatiune la ceriu, rogându-ne pentru lipsele nóstre sufletesci si trupesci. Ce cugetati I. m! câscigá-vomu noi cele cerute? eu asia sperezu, fiendu-cà Domnedieu e bunatatea cea nemarginita, si se bucura, cându ne póte ajutá cu liberalitatea s'a, precum Insusi Mântuitoriulu ni promite la s. Joanu 16, 23: „*ori-ce veti cere dela Tatalu in numele meu va dá vóue.*“ Asia dar' ce este caus'a, de multi se róga in lipsele si necasurile loru, si totusi nu suntu ascultati? Moise voiá se védia faci'a lui Domnedieu, Davidu se redice templulu, Isai'a se védia *Cuvêntulu* intrupatu si Elia se móra; dar' nu li s'au implinitu doririle; chiar' asia si adi multi ómeni ceru ajutoriulu si binecuventarea lui Domnedieu, si totusi nu suntu scutiti de nenorociri; caus'a nu póte fi alt'a decâtu ace'a,

*) Vedi Spicilegiu concionatoriu de J. J. Claus partea I. pag. 313 etc.

cà rogatiunea noastră suferă de acele defecte, de cări suferă legatiunea romana, adică: nu are capu, cându cerem lucruri nefolositoare, séu chiar' stricatióse; nu are anima, cându e lipsita de confidintia; nu are mâni, cându nu-i corespundu faptele; si nu are petióre, cându i lipsesce constantia si perseverantia, dupa cum ve veti convinge din cele ce urméza in specialu.

Prim'a ratiune, pentru care rogatiunea noastră nu are capu, este: că adese-ori cerem lucruri nefolositoare séu chiar' stricatióse. Inchipuiti-ve unu morbosu, care patimindu de aprinderi ar' cere apa rece, óre l'ar' ascultá mediculu, déca ar' prevedé, că-i strica? nice decâtu; „*nu cauta mediculu la vointia, cà la sanetate*“, dîce s. Augustinu in ps. 21. Representati-ve unu pruncu, care plângîndu si strigîndu cere cutîtu dela mama-s'a! óre se invoiesce mam'a iubitoare? nice decâtu; pentru-cà usioru ar' poté se-si impunga faci'a séu se-si vateame ochii; cî face ce'a-ce dîce s Chrysostomu (in om. 2 in acta): „*atunci ascundîndu ce'a ce cere, i aretamu mînile góle dicîndu: nu i*“. De aci poti pricepe, crestine! pentru-ce strigi adese-ori pâna la rágusire si totusi nu esti ascultat. Domnulu Domnedieu lucra faci'a cu tine cá unu medicu, séu cá o mama iubitoare; fiendu-cà de un'a parte te iubesc mai multu decâtu te iubesci tu însu-ti, de alta parte scie prea bine ce-ti folosesc, séu ce-ti póte stricá, — prin urmare nu ar' fi spre folosulu teu, ori ce-ti denéga. Si éta cum: Cinev'a poftesc onóre si demnitate, Domnedieu i denéga. pentru-cà prevede, că in onori inalte s'ar' face perversu cá si Davidu, carele erá bunu pâna-ce erá pastoriu, ér' cá rege se facu impiu. Altulu cere averi, Domnedieu i le denéga, cându prevede, că aceste i voru stricá, precum a stricatu imbuibatului avutu din s. evangelia (Luc'a 16). Captivulu dorece libertate, Domnedieu i-o denéga, déca prevede, că va fi cá fiulu ratacitu (Luc'a 15). Morbosulu dorece sanetate, Domnedieu i-o denéga, pentru-cà morbulu de multe-ori i folosesc, precum folosi lui Abimelechu, cá se nu corumpa pe Sar'a (Gen. 20). Deci la rogatiune e de lipsa se faci ace'a deosebire, că óre poftesci dela Domnedieu cev'a ce se referesce la sufletu si este eternu, séu se referesce la trup si e trecatoriu? — déca poftesci ce'a de antaiu;

rogatiunea t'a are se fia absolutamente: Dómnne iérta-mi pe-
catele, conserva-me in grati'a t'a, apera-me de alesiuirile dia-
volului, concede-mi perseveranti'a finale! etc.; ér' déca pof-
tesci a dóu'a; rogatiunea se-o faci cu conditiune: Dómnne dá-mi
sanetate, déca 'mi va servi spre mántuire, — infrâna reutatea
detragatoriloru mei, déca-mi va folosi spre vértute, — dá-mi
averi, déca 'Ti place Tîe! etc.

A dóu'a ratiune, pentru care rogatiunea nóstra nu e
primita adese-ori, este ace'a: *cà nu are anima*, vréu se
dîcu: *i-lipsesce confidinti'a fiésca*. — Suntu unii ómenii,
cari se róga lui Domnedieu cu anima timida si fara cu-
ragiu, si óre-cum indoindu-se, *cà Domnedieu i — pôte —*
séu celu puçine vré se le ajute, prin aceste facu injuria
atotu-potintiei si misericordiei divine. Atare timiditate séu
neincredere fórte tare displace lui Domnedieu, si face roga-
tiunea ne-eficace. Din acést'a cauza dîce Domnulu Chris-
tosu catra discipulii sei la s. Marcu 12, 24: „*tóte câte ce-
reti rogându-ve, se credeti, cà veti primí;*“ prin cuvêntulu:
„*se credeti*“ vré se-li arete, *cà trebuie se-si puna tóta confi-
denti'a in bunatatea lui Domnedieu*. O, câtu de puçini ómeni
suntu petrunci de acésta confidentia! si câtu de multi suntu,
cari loviti de nenorociri nu recurgu la Domnedieu, ci la
ajutoriulu omenescu! Au mirare e, *cà vînu atâtea nenorociri*
preste capulu nostru? dupa-ce in necasuri si infirmitati fórte
multi alérge la lucruri superstitiöse, descântece si vrajitorii
etc. si numai mai pre urma se intorcu la Domnedieu, dupa-ce
se convingu, *cà tóte cele-lalte suntu remedie desperate si*
desierte.

A trei'a ratiune, pentru-ce remâne fara efectu rogatiunea
nóstra, este: *cà nu are mâni*, va se dîca: faptele nóstre nu
suntu in armonia cu rogatiunea. Muierea cananiana se rogá
fórte tare dîcîndu: „*Dómnne indurate spre mine*“, si fû res-
pinsa, repetí rogarea si Christosu repetí respingerea. O, ne-
fericita pâna cându te vei rogá in desiertu? pâna cându
'ti vei face rogatiunea drépta si bine-ordinata. Deci repetîn-
du-si éra-si rogarea a strigatu: „*Dómnne ajuta-mi!*“ Mat. 15,
25; si éta! prin cuvenlele aceste misîcîndu-se Domnulu, i-a
acordatu cererea dîcîndu: „*fia tîe precum voiesci!*“ v. 28.
Ve intrebu acúm I. m.! pentru-ce numai a dóu'a óra i-se im-

pleni cererea? pentru-cà prim'a data a imploratu numai misericordi'a divina, si nu a promis cooperarea s'a; inse a dou'a óra strigându: „*ajuta-mi*“, a aretatu, cà dèns'a e gat'a a conlucrá si din partea s'a. Prin urmare la rogatiune nu e de ajunsu numai a strigá, cí se recere si a conlucrá. „*Domnedieu poftesce dela noi materi'a, carei'a Insu-si i dà form'a.*“ Materi'a suntu lucrurile nóstre, form'a e grati'a lui Domnedieu. Ce folosesce déca cinev'a striga catra ceriu: Dómne mântuiesce-me de sarcin'a pecatelor, si apoi elu nu incungiura ocaziunile rele? Ce folosesce, déca cinev'a stiga: Dómne dà-mi pânea de tóte dílele sî sustienere cuvenintiósá, si elu intru ace'a petrece in lene si trandavía? Ce folosesce, cându cinev'a striga: Dómne conserva-mi semênaturile si le apera de bruma, grindina si tempestate, si elu detiene lucrurile straine, si nu-si implinesce detorintiele chiamarei s'ale séu voméza mii de injuraturi, prin cari provóca mâni'a lui Domnedieu? desiérta e dar' rogatiunea, carei'a nu corespundu faptele.

In urma rogatiunea e fara efectu, cându nu are petióre, vréu se dícu: cându i lipsesce constanti'a si perseveranti'a. Spuneti-mi: ce fù caus'a, de Mântuitoriulu Christosu intre atâti'a morbosí, si-a aruncatu ochii numai asupr'a paralticului, ce jaceá de 38 ani in nepotinti'a s'a? Ace'a fù perseveranti'a lui: pentru-cà in atâti'a ani nice-odata n'a desperatu, nice odata nu s'a tânguitu, nice odata n'a intrebatu: cându me voiu insanatosiá? cí a asceptatu pâna cându i-a placutu lui Domnedieu se-lu faca sanetosu. Éta esemplu de imitatu in rogatiunile nóstre!

Cà Domnedieu nu asculta tóte rogatiunile, si cà unii ómeni prin rogatiunile loru mai multu vatema pre Domnedieu, decátu se meriteze grati'a, scimu din rogatiunea fari-seului si a publicanului. Deci pedec'a principala a rogatiunei este: *anim'a scelerata, patimósá si falsa*. Cine iubesce pecatulu si cu voi'a se arunca in pericule peatóse, si apoi totu-si se róga lui Domnedieu cá se-lu scape de urmarile rele, acel'a ispitesce séu hulesce pre Domnedieu, pentru-cà insu-si orbulu din nascere afirma acést'a inaintea Sinedriului: „*noi scimu, cà Ddiu pre peccatosi nu-i asculta,*

cà de este cinev'a onoratoriu de Domnedieu si face voi'a lui, pre acel'a-lu asculta." Joannu 9, 31.

Altu defectu alu rogatiunei este: *lips'a de umilintia*, pentru-cà nimenea nu e mai puçinu demnu de indurare, decâtu miserulu, care in amaratiunea s'a inca e superbu. Acì se intielegu acei'a, cari pecatele loru le tienu de nescari lucruri neinsemnate, si pre lângã tóta lenevirea si uitarea de Domnedieu se lauda, cà ei nu suntu pecatosi mari si nu numai cà nu-si cunoscù starea loru cea trista, dar' 'si intipuescu, cà suntu mai buni decâtu altii, cá si fariseulu, a carui rogatiune fù lapedata.

In fine unu defectu a rogatiunei e: *lips'a de atentiune, séu distragerea voluntaria*; pentru-cà cum potemu poftí, cá Domnedieu se ne pricepa rogatiunea, déca nici noi nu o pricepem? au nu ni va díce si nóue: „*nu sciti, ce cereti?*!“ Din cele enumerate a-ti potutu intielege, cà Domnedieu adese-ori nu primesce numai decâtu rogatiunile nóstre, pentru--cà se ni se probeze credinti'a, si noi se ne rogamu mai cu zelu si neincetatu dupa cum ne recoménda Isusu la s. ev Luc'a c. 18, v. 1 si c. 21 v. 36.

II.

Mântuitoriulu nostru Isusu Christosu la s. ev. Mateiu c. 6. v. 5—8 ni dà un'a *prescriere generale*, carea trebuie se-o observamu la rogatiune, dupa acé'a o *formula speciale*, dupa carea ne potemu indreptá tóte rogatiunile nóstre. (Conf. F. X. Massl. Tom. I. pag. 155 etc.) Prescrierea e *negativa* si ni areta: ce nu trebuie se contiena rogatiunea nóstra, adeca: nu trebuie se aiba (façiarla) ipocrisia, nice distragere, nice pompa de cuvente; ér' *formul'a e positiva*, si ne aréta modalitatea, dupa carea trebuie se ne rogamu.

Rogatiunea e inaltiarea mintiei la Domnedieu, e un'a conversatiune intima cu Domnedieu, unu discursu sinceru intre rogatoriu si parintele cerescu. Rogatiunea se referesce numai la Domnedieu si se baséza de un'a parte pre iubirea, intieptiunea si atotu-potinti'a lui Domnedieu, ér' de alt'a, pre lipsele nóstre spirituali si corporali, si pre deplin'a nóstra dependintia dela Domnedieu creatoriulu si conservatoriulu nostru. Prin urmare rogatiunea are de a face numai cu

Domnedieu; ér' nu si cu ómenii. Fariseii inse faceáu din contra, ei ambláu dupa laud'a si aplausulu ómeniloru, ei nu consideráu pre Domnedieu cá tient'a si punctulu finalu alu rogatiunei, cì voiáu se se faca pre sene de idoli ai veneratiunei poporului, pentru ace'a díce Mântuitoriulu despre ei la ev. Mat. c. 6, v. 5: „*ei iubescu se se róge stându in sinagoge si la cornurile ulitielor, cá se fie vediuti de ómeni.*“ E dreptu, cà la multe rogatiuni si servitii divine stá si poporulu; dar' e constatatu, cà la multe si ingenunchiá, mai cu séma la adoratiune si marturisirea pecatelor. Déca dar' fariseii la rogatiuni mai multu steteáu in petióre, ace'a proveniá din superbi'a si vanitatea loru, cà ei ar' fi mai distinsi, decâtu cei-alalti ómeni. (Luc'a 18, 11.) Ve intrebua acum I. m.! ce scopu, séu ce intentiune ar' poté avé fariseii tempului nostru, de ei inca stáu in susu cu mânile la spate séu ordinându-si pèrulu etc. chiar' si la *misteriale cele mai sânte* ale Religiei nóstre? óre ce-i póte retiené dela ingenunchiare? nu vanitatea, cà ei suntu mai cu minte decâtu poporulu? séu dóra necredinti'a ori rusínea falsa? vedeti! aceste suntu cauzele pentru-ce nu suntu bune si primite adese-ori rogatiunile nóstre, si pentru-ce nu ni se implinescu cererile dupa dorinti'a nóstra.

Prin versulu (Mat. c. 6. v. 6.): „*ér' tu cându te rogi, intra in camaruti'a ta si inchidiendu usi'a t'a, rógate Tatalui teu in ascunsu*“ etc., care nu se intielege in sensu literalu, cì mai multu in celu moralu, ne invétia Mântuitoriulu; cà la rogatiune se fugimu de laud'a ómeniloru, se incungiu ramu distragera, si se avemu credintia, cà Domnedieu pretotindenea ne vede, si in totu loculu e presente. Prin urmare rogatiunea ni-o potemu face ori unde, si in ori-ce tēmpu, fie díu'a ,fie nóptea, fie pe strada publica, fie pe câmpu, fie inainte ori dupa mâncare, fie in cas'a lui Domnedieu, fie in tacere, fie in cuvinte inalte, fie cu lacrimi ferbinti, — pretotindenea si in tóte tēmpurile rogatiunile nóstre suntu placute lui Domnedieu, déca nu cugetamu la nimicu decâtu la lipsele si miseri'a nóstra, la pretiulu celu nefinitu alu bunuriloru, pentru cari ne rogamu si la majestatea si bunatatea lui Domnedieu, carui ne rogamu.

Sântii parinti cu totu dreptulu sub: „camaruti'a“ intielegu anim'a séu spiritulu omenescu. In acestu internatu

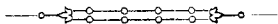
alu spiritului trebuie se ne retragemu, inchidiendu usi'a la ori ce cugetu strainu. — „*Acésta camarutia de rogatiune o ai in totu loculu cu tene!*“ *dice* s. Ambrosiu. Dupa ace'a vorbesce Mântuitoriulu despre *resplat'a rogatiunei*, cá si cându i-amu face lui Domnedieu vre-unu servitiu; dar' noi nu-i facemu servitiu, cându ne rogamu in lipsele nóstre, si totusi din iubirea cea nemarginita ne primesce rogatiunea cá si cându i-amu serví cu ace'a — o primesce cá *unu sacrificiu*, si pentru ace'a se indura spre noi, asia câtu nu numai acele ni-le dà, pentru cari ne rogamu; ci ne adauge cá remunerare si acelea, pentru cari nu ne-amu rogatu, in togm'a cá lui Solomonu, carui'a pre lângá intieleptiunea ceruta, i-a datu si avutia.

Din cele premise se nu deduca cinev'a, cá Mântuitoriulu ar' fi contr'a rogatiunei, ce trebuie se-o facemu in baserica, — pentru-cà rogatiunea publica e prescisa de s. baserica, spre a laudá si marí pre Domnedieu, si spre a se edificá crestinií unii pre altii si a se indemná la pietate; si numai ast'felu vá fi rogatiunea mai eficace; — prin urmare Mântuitoriulu in care modu si sensu a voitu se oprésca rogatiunea publica cu cuvântulu „*camarutia*,“ in acel'a vré se oprésca rogatiunea lunga, cându in v. 7.: „*ér cându ve rogati se nu bolborositi cá pagâanii*“ va se dica: atunci se reprobá multímea cuventeloru la rogatiune, cându cinev'a si-ar' formá conceptulu falsu, ce-lu aveáu pagâanii: „*cumcà voru fi ascultati pentru multa vorb'a loru.*“ Pagâanii credeáu, cá dieii loru ar' poté fi absentí, séu departati de ei, ori distrasi, câtu se nu póta ascultá cererile loru. Togm'a pentru ace'a dice Isusu: „*cându ve rogati se nu bolborositi cá pagâanii.*“ Parintele vostru carui'a ve rogati, nu e departe de voi, câtu se nu ve póta audí, nu e distrasu, cá se-lu faceti atentu mai antâju, nu e nesciutoriu, câtu se-i aretati, de ce aveti lipsa, e pretotindenea de fačia, nu cauta la cuvente, ci numai la semtiemente si scie inainte ce ve lipsesce voue. De aci inca nu se póte deduce, cá Mântuitoriulu ar' intredice rogatiunile lungi, pentru-cà Insusi Isusu petrecù nopti intregi in rogatiuni, si pre muntele Olivetului s'a rogatu mai 3 óre si de 3 ori repetí ace'a-si rogatiune. Asia dara cându inim'a otaresce tēmpulu si durat'a rogatiunei, si cându sēm-

tiulu de pietate, de parere de reu, de incredere, de credintia, sperare si iubire inspira cuvintele, atunci rógate scurtu séu lungu, unu minutu séu o óra, cu puçine séu multe cuvinte, cu acele séu alte espresiuni, cu suspine séu versu inaltu, totu-de-a-un'a te rogi bine si esti placutu lui Domnedieu!

In fine de vrei se sei cum vorbesce una inima nevinovata cu Parintele cerescu — pentru-ce si cum trebuie se te rogi: atunci esaminéza rogatiunea Domnului, carea dupa tóte partile s'ale e *rogatiune* de modelu pentru tóte celealalte rogatiuni, e scurta inse plina de adeveruri sublime, câte cuvinte atâtea adeveruri cuprinde; e usióra de priceputu, câtu si unu baiatu de scóla o intielege, si totu-si atátu de sublima, câtu filosofii cei mai mari nu o-ar' fi potutu escugetá. Deci precum bibli'a e cartea tuturor car-tíloru, asia e „Tatalu nostru“ rogatiunea tuturor rogatiunilor; ér' s. Ciprianu o numesce: „*brevariulu evangeliului*.“

Basiliu Ratiu, protopopu.

Predica pre Dominec'a VI. a Postului mare.

Multîmea de poporu 'si asterneá vestmentele pre cale, altii taiáu stél-pari de arbori si asterneáu, caufându: „Osan'a! bene e cuventatu celu ce vine intru numele Domnului.“

Ev. Mateiu XXI. 8—9.

Apropiându-se serbatóri'a s. Pasci, Mant. voí se-si termine cursulu vietiei paméntesci, si prin mórtea-i pre cruce, se-si indeplinésca opulu rescumperarei. Pentru ace'a se suí din Jerico la Jerusalimu insoçitu de Apostoli si una multîme de poporu. Calea o fece prin Betani'a unde mai inainte inviase pre Lazaru; la acest'a remase preste nópte; dar' multîmea se duse in Jerusalimu si latirá faim'a, cà Isusu vine. Fariseii numai decurîndu voiáu se-lu bata cu petrii, si acum puseserá premiu pentru prinderea Salvatorului; ace'a inimele tuturor eráu incordate, toti eráu curiosi, cà óre veniv Isusu la serbatória? si de va veni, aretáse-vá publice? Inse Mântuitoriulu preste acceptarea loru, se duse la serbatória, si inca in modulu acel'a cum

se îndatiná unu rege în tîmpu de pace. Poporul entusiasmatu i esise înainte, 'lu primise cu triumfu si Mântuitoriulu nu respinse, cá de alta data, primirea solemnă, cá se se implínésca ce dîce scriptur'a: „éta mirele vine, esiti intru întîmpinarea lui!“ Dar' ce s'a alesu din acestu triumfu? o perfidie ne mai audíta! una nestatornicia proverbială. O Ierusalime perfidu! Astadi primesci în triumfu pre Salvatorele omenimei, cá pre unu rege, — preste 5 dîle 'lu scoti la mórte, cá pre unu criminalistu.... Astadi i substerni vestmintele, preste 5 dîle 'lu desbraci de ale s'ale.... Astadi 'lu onorezi cu flori si rami, preste 5 dîle 'lu torturezi cu sbiciu si cu spini.... Astadi 'lu felicitezi cu „Osan'a,“ preste 5 dîle i strigi „restignescelu!“ Acésta neconstantia e caus'a perirei t'ale! Si intru adeveru, cetatea acést'a marétia, óre-cîndu domiciliulu sântieniei si a credintiei adeverate, s'a facutu teatrulu unei tragedii funeste, — de-óra-ce s'a nimicitu prin fóme, prestilentia, fieru si focu, cari suntu fructele perfidiei. — Cu acést'a me voiu încercá a ve aretá pre scurtu triumfulu Mântuitoriului în comparatiune cu a regiloru lumesci, de una parte, de alt'a doctrin'a ce invólve acelu triumfu si detorintiele nóstre cá si crestini.

I.

Triumfulu regiloru pamentesci se faceá în tîmpurile antice, cu multe ceremonii, pompa si luxu. Pompeiu si Iuliu Césaru intrara în Rom'a pre cara triumfali intr'aurite, ce le trageáu elefanti; — ér' *regele cerescu* se indestulí cu animalulu celu mai despretiuitu la noi, cu unu mînzú séu puu de asina, pre care invetiaceii si-au pusu vestmintele lorú. — Regii paméntesci intráu în capitale cu multa *superbia si splendóre*; — ér' *regele eternu* veni blándu si umilitu, spre a aretá însusírea regnului seu, cá nu se va suí pre tronu cu poterea armelorú, ci cu iubire si domnire preste animi, — desaprobându daun'a data, demnitatíle trecutórie si insieletórie, aspiratiunile vane, egoismulu si luxulu, cari cu cátu 'su mai mari, cu atátu causéza mai multe doreri si grigi, si cu atát'a facu pre multi mai schimbatiosi si stricatiosi. — Regii paméntesci duceáu inaintea lorú pradíle, ostasii si principii straini, ce-i luara captivi; — ér' *regele*

nemurirei duse prinsi alti contrari ai omului cu multu mai periculosi: ... Antâiu „*pecatulu*,” care e caus'a a tóta strica-tiunea, — apoi *ministrii lui* cari suntu: *corpulu* ce s'a scosu de sub domni'a spiritului, si *môrtea*, ce se iví din acést'a desbinare, cá un'a urmare necesaria, — dupa ace'a *inclinatiunile rele*: de ambitiune, superbia, necumpetu, impa-cienti'a, invidi'a, avariti'a, lenea si incastitatea, cari capeta potere, unde domnesce pecatulu si relapsulu dela vointi'a divina, — in urma infernulu, *môrtea spirituala* si eterna, ce stâ in despartírea totala de catra iubirea lui Domnedieu. Acesti inimici ai omului, numai Isusu i-a invinsu, si numai dênsulu i póte tiené in frâu prin grati'a si ajutoriulu seu.

Regii pamêntesci 'si serbáu triumfulu dupa invingerea câscigata; inse *regele universului inainte*, de óre-ce acum vení la lupt'a decídiétoria, dar' fù securu de invingere, dupa cum insusi se esprime: „acum e judecat'a lumei, acum se va alungá principele lumei acestei'a.”

I. m., Mântuitoriulu 'si predíse sacrificiulu seu de multu, si acum dupa 5 *díle aveá se-lu indeplinésca*, pentru ace'a, precum se alegeá cu 5 *díle inainte de Pasci* mnelulu de sacrificatu, si se aduceá in altariulu basericei, asia si Mântuitoriulu *mnelulu*, ce sterge pecatele lumei, voi se-si aléga acel'a-si têmpu, spre intrarea solemnna in baserica, unde invetiá mai pâna in diu'a a 5-a, cându primí corón'a de spini, si duse crucea pre muntele *Calvariei*, si *acolo* indeplini sacri-ciulu celu mare pre care sacrificiale legei vechi numai l'au simbolisatu. — Isusu vení din Betani'a unde inviase pre Lazaru, spre a *insemná*, cá asia va vení un'a data, cându mortii audíndu viersulu lui, voru invíá, si-lu voru cunósce de rege supremu; — apoi trecù in triumfu prin valea Josa-fatu, cá se preintipuésca triumfulu, in care va vení la jude-cata, cá Domnulu toturoru popóreloru.

Baseric'a crestina serbézatr iumfulu Mântuitoriului in fie-care anu, incepêndu din sec. 4-le pâna in têmpulu presente, sântiesce rami de arbori, si-i imparte intre credintiosi, cá se ne aduca amente de omagiulu, ce l'a primitu Isusu atunci, si care 'lu detorimu si noi, recunoscêndu-lu de Domnulu si Salvatorele nostru. — Baseric'a se róga preste ramii acesti'a, cá se fie unu simbolu de benecuventare divina, si scutu in

contr'a tuturoru necesuriloru corporali si spirituali, pentru ace'a se indatinéza crestinii a-i duce si pastrá chiar' si in locuintele loru. — Ramii nostri cari suntu in locul finiciloru si oliviloru, ne revóca in memoria, cátu de trecátória e laud'a, marirea si patronirea ómeniloru. Intr'unu momentu incarcate de laude, ámbra dupa amicitia t'a, 'ti cânta Osan'a: preste câteva'a díle nu te mai cunósce, te vorbesce de reu, te incungiura si e in stare se-ti díca — restignescelu! — Éta ce ne representéza ramii nostrii! un'a icóna vie despre moravurile omenesci din acésta viétia, cari suntu schimbatióse si neconstante, cá si ómenii. — Dupa opiniunea unoru interpreti, unu finicu a fostu lemnulu, din care s'a facutu crucea Mântuitoriului, pentru ace'a ramii nostri ne mai revóca in memoria, mórtea de pre cruce si inviarea salvatorului, si prin urmare si inviarea nóstra, — de aci se explica apoi datin'a crestiniloru, de a pune rami la mormentele mortíloru loru in presér'a serbatórei acestei'a. Ér' dupa s. Bernardu ei simboliséza gloriosulu triumfu, ce-lu vomu serbá cu cei alesi in ceriu, déca vomu fi fideli, vomu adorá cu cuvenintia pre Domnedieu, vomu onorá baseric'a si ne vomu infrumsetiá chiamarea de crestinu cu fapte bune.

II.

Se vedemu acum ce detorintie avemu faéia cu acestu triumfu in septemán'a patimiloru! — I. m.! Natur'a ce ne incungiura incede a-si lapedá vestmântulu de doliu alu iernei, si dupa câteva'a díle éra ne va stá inainte têmpulu unei creatiuni placute, cu multa frumsetia serbéza pamântulu cu productiunile lui renascerea si reinvierea s'a din somnulu celu lungu alu iernei, — tóte fapturele dela omu pâna la vierme ascépta acést'a preschimbare. Prin urmare precum se imbraca tóte in vestmântu nou, asia se cuvene a ne imbracá si noi in privintia sufletului, — Acést'a o vomu face, déca ne vomu curatí de pecate, iu acestea díle de penitentia, ce mai restáu, cá asia serbatóri'a s. Inviari, de carea suutemu aprópe, se ne afle decorati cu frumsetia vêrtutiei; pentru-cá fara de folosu amu ascultá concertulu celu armoniosu alu vietatíloru, fara de folosu amu vedé verdéti'a câmpului si florile plantelor, déca sufletele nóstre ar' fi mórte si intunecate de

pecate, — noi amu stá atunci faia cu faptur'a cea stralucita, cá nisce pomi uscaci, cari de nemicu nu-'su buni, decátu se se taie si se se arunce in focu.

Pentru ace'a detorinti'a nóstra e, cá se esímu din statulu pecatului, se mergemu la Betani'a, cas'a obedientiei, unde Mântuitoriulu invià pre Lazaru! Scaunulu marturisirei e Betani'a nóstra, unde Domnulu face minunea: de invie sufletulu, — cá asia se potemu primí in triumfu si cu demnitate pre Marele Imperatu in s. cuminecatura.

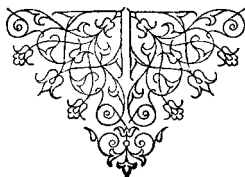
Alta detorintia avemu, cá dupa ce ne-amu impacatu cu Domnedieu, se ne ferimu de recadere! — Ce cugetati I. m. póte se crede, cá liliaculu se sbóre la lumin'a, care i-a arsu odata arpile? cine se crédia, cá captivulu o se mérga de sine la carcerulu, din care s'a eliberatu? — Cine se crédia, cá morbosulu se beie veninulu, de care numai cá prin minune a scapatu? — tóte aceste cine le-ar' poté crede? déca esperinti'a nu ne-ar' documentá contrariulu. — Inse „nebunulu se reintórce la nebuni'a s'a,“ díce intieleptulu Solomonu la Prov. 26. 11. — Pentru ace'a, se recere, cá marturisirea si penitenti'a se fia seriósã! se nu cercetamu ocaasiunile de mai inainte. se nu ne re'ntórcemu la peccatele dejã marturিসite, cáci atunci efectele inconstantiei suntu evidenti, de un'a parte pentru-cã prin recadere, conscienti'a nóstra se mai petrifica, de alt'a pentru-cã Domnedieu 'si retrage ajutoriulu si grati'a. Si éta cum! — N'a-ti observatu ce se intêmpla aceluia, care incepe a locuí lângã una fabrica ori móra? In noptíle prime nu póte dormí nici unu minutu, inse intórcete dupa câteva'a septemâni! intréba-lu cum a dormitu? si 'ti va respunde: cá fórté liniscitu, pentru-cã nu-lu mai conturba sgomotulu rótoloru; — asia se intêmpla si peccatosului, cându cade prim'a data in peccatu: conscienti'a lui i aduce aminte numai decátu de judecat'a si pedéps'a divina; — déca recade si a dóu'a ori a trei'a óra conscienti'a lui se face mai dura, mai nesimtíbila, puinu i pasa de mustrarea ei, in fine se familiariséza cu peccatulu. Pentru ace'a e fórté mare cutezarea aceluia, cari admoniându-se in scaunulu marturisirei despre periclulu recaderei, facu obiectiunea: ce! déca adese-ori recadu, adese-ori voiu face penitintia! — absurda obiectiune! pentru-cã de câte-ori recadi, totu-de-a-un'a te

faci mai neaptu de penitintia; — căci éta ce dîce Hugo renumitul teol. din Constanti'a, primulu pecatu aduce cu sene: tristétia, II-lea datina, alu III-lea necesitate, alu IV-lea escusare, alu V-lea laudare, alu VI-lea impetrare, alu VII-lea desperatiune, — in urma te arunca in acelu abisu, de unde numai Domnedieu te mai pôte scóte, cu mâna tare si cu bratiu inaltu.

Inse daun'a cea mai mare vine asupr'a celui recadiutu din partea lui Domnedieu, carei denéga grati'a, si i dictéza pedepsele cele mai grele pentru despretiuire. — Ce face mediculu, cându vede că morbosulu odata insanatosiatu, din vin'a s'a a recadiutu in acelu morbu? 'lu parascesce; — asia face si Domnedieu, cu pecatosulu, care de voi'a s'a recade in pecatele precedente, — 'lu lipsesce de grati'a si ajutoriulu seu. — Apoi s. scriptura ne spune: că poporulu celu alesu, dar' cerbicosu, a murmuratu in contr'a lui Domnedieu, prim'a data ceréndu pâne, — atunci Domnedieu le-a respunsu cu pacientia: „éta voiu plouá pâne din ceriu“ (Esire 16); inse dupa-ce a gustatu mann'a, au murmuratu de nou dicéndu: „cine ne va da nóue carne?“ (Num. 11.) Atunci indignându-se fórte i-a pedepsitu cu un'a plaga mare. Acumu spunetî-mi pentru-ce nu i-a pedepsitu prim'a óra? de buna séma, cá se ne arete, că pecatulu repetítu este mai mare, — cu atátu mai vértosu, fiindu-cà au gustatu din mann'a cerésca. — Pentru ace'a ori-care crestinu, déca gusta pânea cerésca in s. Eucharistia, trebue se aiba grigia, cá se nu recada in pecatele de mai inainte, pentru-cà cine scie? óre nu-lu va bate Domnedieu cu un'a plaga mare? si óre nu-i va dictá sentinti'a nefericirei s'ale?

Deci inchieiu cu s. Apostolu Paulu in Epistol'a catra Galateni c. 5. v. 1.. „Stati tari si nu ve cuprindetí éra-si cu jugulu sclaviei.“ Aminu.

Basiliu Ratiu, protopopu.

Din istori'a despartîrei basericeii orientale de cea apuséna.

(Urmare.)

Dupa convocarea sinodului, Pontificele romanu inca a fostu provocatu se participe la sinodu. Scrisórea ajunsè in Rom'a la 13 Maiu 449. Nepotendu participá in persóna, dupa dorinti'a imperatului, a delegatu pre episcopulu Juliu din Puteoli, preotulu Renatu si diaconulu Hilariu, càror'a le-a incredintiatu si ducerea epistóleloru s'ale catra archiepiscopulu Flavianu, catra imperatu si sinodu, catra Pulcheri'a etc.¹⁾

Cea de ântaia este renumit'a epistola dogmateca, in care espune pontificele pre largu si cu tóta acurateti'a invetiatur'a basericeii adeverate despre intruparea fiului si aréta nesciinti'a lui Eutyche. In epistol'a catra imperatulu lauda pre acest'a pentru zelulu seu in lucrurile credintiei, 'lu asecura cá se va convinge despre eresulu lui Eutyche din actele sinodului constantinopolitanu, comunica cá trimite legati in loculu seu si doresce cá Eutyche se-si recunósca gresial'a, se se indrepte si in acelu casu se fie primitu cu bunavointia; in urma notifica cumcà ce'a ce crede baseric'a romana a espusu in epistol'a catra Flavianu. In epistol'a catra Pulcheri'a asemenea lauda mai antaiu zelulu ei si dupa ace'a o róga se lucre pentru sterpirea acestui eresu si se exprima cá Eutyche a comisu acelu eresu mai multu din nesciintia, decatu din reutate.

Sinodulu s'a deschisu in 1-a Augustu in baseric'a mariana, unde s'a tienutu si cel'alaltu. Deosebirea inse a fostu cá precându in cel'alaltu a fosu presente numai preoti si clerici, pre atunci in acest'a a fostu de façia doi comiti dela curte cu plenipotentia de-a aduce pre politistii proconsulului din Asi'a si pre soldatii imperiali pentru de-a esecutá poruncile imperatesci. In primul conciliu efesinu tóta procedur'a a mersu in modu canonicu intr'acolo cá se esecute decisiunea pontificelui asupr'a lui Nestoriu, — in acest'a s'au ocupatu mai multu cu ace'a, cá se implinésca catanesce poruncile imperatului séu mai bine a eunuchiloru sei. Trecutulu

¹⁾ Cf. Hefele l. c. pag. 352 si 353.

a potutu se fie de invetiatura neintieptului Teodosiu. Déca din sinodulu celu de antaiu au urmatu gâlceve si desbinari in beserica si statu, vin'a a fostu a lui, a fostu poft'a lui de a tutorisá conciliile si dogmele credintiei in locu de a lasá mana libera basericei si capului ei. Gresitá atunci prin inclinarea prea mare catra Nestoriu si acumu prin preamarea inclinare catra Eutyche. Elu scrise sinodului cá voi'a lui este cá se nu se pertracteze nici o acusa personala inainte de ce s'a decisu despre credintia si se se scóta din beserica favoritorii nestorianismului. In acel'asiu tempu inse s'a acusat s. Flavianu din constantinopolu pentru conturbarile de acumu, ce'ace atát'a insémna cátu a-lu espune urei si persecutiunei. — Cu atát'a nu erá destulu. A priori i-a subtrasu posibilitatea de a-se aperá, — deorece ast'felu se incheie edictulu indreptatu catra Dioscoru: Acei'a, cari voru cutezá seau a adauge seau a subtrage cev'a din marturisirea credintiei Parintiloru adunati la Nice'a si dupa ace'a la Efesu se nu se considere in sinodu, totusi remane in judecat'a t'a, deorece chiaru pentru acestu lucru ordinamu adunarea s. sinodu.

La sinodu au participatu cá m 139 de episcopi din Egiptu, Orientu, Pontu si Traci'a. Presidiulu si l'a insusitu Dioscoru. Lânga dênsulu mai aprópe a siediutu — decumv'a se póte crede acteloru — legatulu pontificalu si numai in loculu alu cincilea Flavianu. Promotorulu sinodului a fostu preotulu Joanu protonotariulu Alexandrinu. Dênsulu a espusu pe scurtu motivele, cari au indemnatu pre imperatulu se convóce sinodulu si a cetitu convocatoriulu. Legatii pontificali au observatu cumcà pontificele inca a primitu asemenea convocariu si ar' fi participatu dupa dorinti'a imperatului, déca ar' fí avutu esemplu pentru acést'a. Inse nici la conciliulu din Nicea nici la celu din Efesu n'a participatu pontificele in persóna, de ace'a a trimisu legati, le-a datu si o scrisóre, care ar' fi a se cetí. Legatii au vorbitu latinesce, unu episcopu li-a interpretatu vorbirea. In loculu scrisórei pontificalu s'a cetitu scrisórea imperatului catra Dioscoru, in care se díce cá Barsuma are se participe la sinodu. Dupa ace'a s'a cetitu commonitoriulu imperatului catra comitele Elpidiu si tribunulu Eulogiu si apoi edictulu

imperatului catra sinodu, in care se acusa Flavianu că a excitatu certe dogmatice in contra lui Eutiche. Thalassiu din Cesarea a propusu se se încépa intrebarile dogmatice. De acésta parere au fostu legatulu Juliu si comitele Elpidiu. Dioscoru inse a sustienu cumca credinti'a e statorita de parintii de mai inainte si nu este iertatu a schimbá nemicu; chiamarea sinodului e a cercetá că óre parerile noue corespundu decisiuniloru vechi. Parerea lui Dioscoru a triumfatu. Comitele Elpidiu a propusu se se lase Eutyche se între in laintru. Venindu in sinodu, la provocarea lui Juvenalu din Jerusalimu, a dísu: „Eu me recomédu Tatalui si Fiului si Spiritului sântu si dreptatfei Vóstre. Voi sunteti marturii despre credinti'a mea pentru ce m'am luptatu cu sinodulu adunatu mai inainte, aici mie marturisirea credintiei, lasati se se cetésca!“ Scrisórea s'a cetitu.

In ea la inceputu se cuprinde simbolulu nicenicu. Dupa ace'a díce că voiesce a traí si a morí in credinti'a nicena si anatemiséza pre Manes.... Nestoriu ... cumu si pre acei'a cari dícu cumcá trupulu lui Christosu a venitu din ceriu. Intrebatu fiindu de catra Diogenes din Cizicu si Basiliu din Seleuci'a cumu s'a intemplatu intruparea si de unde s'a lúatu trupulu lui Christosu, n'a respunsu nemicu*), éra capii sinodului nu l'au astrinsu se se esprime asupr'a acestui obiectu, care alt'cum a fostu cestiunea principale, de-óre-ce ace'a erá intrebarea că: óre pe dreptu s'a judecatu de ereticu ori nu? Inca mai multu: celoru doi episcopi li-s'a interdísu a mai reveni asupr'a acestui obiectu, si s'a dispusu cetirea mai departe. In partea a dóu'a se plánge Eutyche contr'a lui Eusebiu din Dorileu si a lui Flavianu, pentru-cá Eusebiu l'a acusat, Flavianu l'a dejudecatu, dejudecarea s'a executatu de-si a apelatu la scaunele principali a crestinatatiei. In urma se róga că urzitorii persécutiunei s'ale si a scandaleloru escate de aici se fie pedepsiti cu tóta rigórea; si trage atentiunea parintíloru se stêpésca tóte radecinele blasfemei si a ateismului.

Flavianu, care tacuse pâna acum, a propusu se vína acusatariulu Eusebiu cá se vorbésca. Elpidiu s'a opusu sub cuvêntu că in sensulu mandatului imperatescu celu ce a

*) Rohrbacher l. c. pag. 169.

fostu odata acusatoriu nu pôte fi judecatoriu. Lucru firescu câ parerea acést'a a fostu si a lui Dioscoru, si asia a triumfatu si cu acést'a si s'a decisu cetirea acteloru mai departe. Legatulu pontificalu fiindu intrebatu a cerutu câ mai antâiu se se cetésca scrisórea pontificalui: de-óra-ce dênsulu a scrisu dupa-ce a avutu cunoscintia despre actele acaroru cetire o cereti. Eutyche deducându din procedur'a pontificalui cumcâ legatii au se-i fie contrari a dîsu publice: „legatii preasântitului arhiepiscopu alu Romei Leone, 'mi vinu suspecti. Ei au petrecutu la Flavianu si au mâncatu la elu. Dênsulu le-a facutu totu feliulu de serviçii. Pentru ace'a ve rogu câ decumv'a voru face cev'a nedreptu façia de mine ace'a se nu fie spre dauna“ Presidentele a decisu câ mai antâiu se se cetésca actele sinodului si dupa-ace'a scrisórea pontificalui. Prin acést'a a voitu Dioscoru se incungiure cetirea, cum s'a si intemplat. Cetindu-se actele si ajungându la siedinti'a ultima si acum la pasagiulu unde Eusebiu din Dorileu a silitu pe Eutyche se marturisésca cumcâ in Christosu dupa intrupare suntu dóue naturi si cumcâ dupa trupu e de o fintia cu noi, a strigatu sinodulu: „Afara cu Eusebiu! se se ardia de viu! se se imparta in dóue! cumu a impartîtu asia se fie impartîtu.“ Dupa-ace'a a intrebatu Dioscoru „Poteti suferí sentinti'a acést'a, câ dupa intrupare suntu dóue naturi?“ Sinodulu a strigatu „anatema se fie acel'a care sustiene acést'a!“ Dioscoru dîse mai departe: „Eu am lipsa de mânile si vócea vóstra, cine nu pôte strigá se intinda mân'a.“ Sinodulu a strigatu de nou: „anatema se fie acel'a, care vorbesce de dóue.“ Dupa acést'a s'a cetitu marturisirea credintiei data de Eutyche lui Flavianu in sinodulu din Constantinopolu. Ace'a a fostu ast'feliu compusa câtu nu cuprindeá nici adeveru, nici eresu, si totusi a dechiaratu Dioscoru si dupa dênsulu altii, cumcâ ace'a e credinti'a loru, éra credinti'a lui Eusebiu e ateista si au adausu câ ei sustienu câ Eutyche numai o natura. Dupa cetirea acteloru Eutyche s'a incercatu a documentá cumcâ, actele ar' fi falsificate si a pretinsu cetirea protocolului luat in comisiunea, care a esaminatu actele sinodului constantinopolitanu. Si acel'a s'a cetitu in totu cuprinsulu seu, Flaviauu inse a doveditu contrariulu.

Acum se puse pre tapetu întrebarea, că ore Eutyche este ereticu ori nu? Presedintele a provocatu pe fie-care se-si dea parerea. Unii dintre cei ce condamnase invetiaturile lui Eutyche in Constantinopolu acum de fric'a ostasiloru si-au schimbatu parerile. Afara de ace'a de-si imperatul a edîsu, cumcà cei cari a participatu la sinodulu din Constantinopolu nu au votu, totusi Dioscoru a admisu la votu pre acei'a, despre cari a sciutu cumcà voru votá pentru Eutyche. S'au datu de tóte 114 voturi, cari tóte au dechiaratu invetiatur'a lui Eutyche de ortodoxa si a cerutu rehabilitarea lui cá preotu si archimandritu. Inceputulu votarei l'a facutu Juvenalu din Jerusalimu. Penultimulu votu a fostu a lui Barsuma si ultimulu alui Dioscoru. Dupa finea votarei s'a cetitu o plânsóre a calugariloru din mánastirea unde a fostu Eutyche archimandritu, in care aréta pre Flavianu cumcà le-a facutu nedreptate, cumcà de 9 luni suntu eschisi dela cele sânte si in urma ceru pedepsirea lui Flavianu. Plânsórea a fostu facuta in numele aloru 300 si subscrisa numai de 35. Dioscoru fara a cercá mai de-aprópe încátu e drépta ori nu plânsórea calugariloru i-a primitu pre toti in comunicarea besericei si i-a repusu in starea de mai înainte.

Pentru instruarea colegiloru sei a dispusu Dioscoru se se cetésca din actele sinodului efesinu pasagiele, cari tractéza despre credintia. Secretariulu Joanu a cetitu actele siedintiei a 6, cari contienu simbolulu nicenu, citate din ss. Parinti si estrase din scrierile lui Nestoriu, cá se se documenteze cumcà acest'a a fostu ereticu. Dupa cetire dîse Dioscoru: Voi a-ti audítu cumcà sinodulu din Efesu amenintia pre ori si cine, care ar' invetiá alt'cev'a, decátu ce'a ce este in simbolulu nicenu, séu care schimba séu pune alte întrebări. Se-si dea acum fie-care in scrisu dechiaratiunea cumcà ore acei'a, cari in cercetarile loru teologice trecîndu preste simbolulu nicenu, voru se introduca limbagiulu despre dóne naturi suntu a se pedepsi ori nu? Dupa-ce si-au datu mai multi episcopi parerea, unii afirmându că cine trece preste simbolu nu e catolicu, altii cumcà aderéza la simbolu, a pretinsu unu legatu se se cetésca scrisórea pontificalui. Dioscoru s'a prefacutu a nu-lu audí si continuá:

asiadara dupa ce sinodulu din Efesu amenintia pre fie-care, care schimba cev'a din credinți'a nicena, urméza cumcă Flavianu din Constantinopolu si Eusebiu din Dorileu suntu a se depune din demnitatea loru. Pentru ace'a enuncia depunerea loru si fie-care din cei presenti se-si dea parerea despre acést'a. Alt'mintrenea se va aduce la cunoscinti'a imperatului. — Flavianu a apelatu in contr'a depunerii la scaunulu apostolicu si apelatiunea a datu-o legatiloru. Acesti'a au protestatu in contr'a sentintiei, inse episcopii au aprobatu; si anume 100 si-au datu votulu motivatu, intre cari si trei episcopi, cari au participatu la sinodulu din Constantinopolu. Fost'au si de acei'a intre episcopi, cari au privitu lucrulu asiá nedreptu precum a fostu si s'au aruncatu la petiórele lui Dioscoru, rogându-lu se abstea dela propusulu seu. Tóte indesiertu. Dênsulu a dechiaratu, că e mai gat'a se-si taie limb'a decâtu se-si revóce judecat'a. Inca eráu episcopii la petiórele lui, altii veniáu se faca asemenea, cându se redică Dioscoru si strigă: „Voíti se revoltati? Unde suntu comitii?“ Indata dupa ace'a dispuse Elpidiu si Eulogiu se intre o ceta de ostasi. Lânga acesti'a s'au alaturatu parabolani (politistii) din Alesandri'a si calugarii lui Barsuma. Lantiurele eráu gat'a. Unii din multimea turbata eráu armati cu sabii, altii cu bastóne. Se vorbiá numai de depunerea si esilarea tuturoru acelor'a, cari nu asculta de Dioscoru. In beserica erá unu tumultu, o larma teribila. Episcopii alergáu la usi, cá se fuga, — inse Dioscoru dispusesese se se inchida usile. Scântéu'a de curagiu, care mai poteá se fie la carev'a, s'a stínsu prin vorbele lui Dioscoru, care strigă: „Cine nu vrea se subscrie, are cu mine de lucru.“ Nime nu cutezà a se opune. In urma dîse Barsuma: Eu dejudecu pre Flavianu si Eusebiu, pre cari i-ati dejudecatu voi, pentru-cá sciu cumcă ce a-ti facutu Santiile Vóstre s'a facutu in fric'a Domnului. Dioscoru nu s'a multiamitu cu ace'a, că a abusatu de consciinti'a si vorb'a consogiloru sei, ci a voítu a-si maculá si mânile, cá se póta face si pre ceialalti partasi abusului seu. Pentru cá se se póta face o copia curata se cereá tēmpu, de ace'a in urm'a multoru contielegeri cu ai sei, puse inaintea episcopiloru o fóia alba spre a-o subscrie cu adausulu: Eu am judecatu si am subscrisu. Cei ce

faceáu dificultati se timbráu de eretici séu favoritori ai nestorianismului. Se facù unu sgomotu infricosiatu. Soldatii armati cu sabii si bastóne amenintiáu, — dupa ace'a incepura a bate si curse si sânge. Pâna sér'a fura tienpti episcopii in asta stare deplorabila, fara a concede se ésa nici macaru acelor'a, caror'a le erá reu. Sub acésta presiune se facura subscrierile. Doi, cari n'au potutu subscrie, au fostu subscrisi prin altii. De toti au subscrisu 135. Subscrietorii si-au recunoscutu pecatulu in sinodulu dela Chalcedonu, cum vomu vedé. Intre cei cu mani sacrilege se numera si Dioscoru, care iritatu pentru apelatiunea lui Flavianu s'a repedítu asupr'a lui, l'a lovit cu pumnulu in fácia, cu petió-rele in fóle, l'a aruncatu la paméntu si a calcatu pre elu. Deci pre dreptu s'a numitu acestu sinodu latrocinium ephesinum séu *συνδος ληστρική*.

(Vá urmá.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Avuti'a — Luxulu.

Avuti'a este indestularea si câtímea mijlóceloru, atátu la persóne particularie câtu si la popóre intregé, de asiguratú starea loru cea buna interna si esterna. — Lucsulu este aplecarea de-a intrebuintiá averea si prisosulu la lacom'a impacare a trebuintieloru sémtuale, la stralucire esterna, la pompa si cautarea comoditatiei vietiei.

Avuti'a, in intielesu de simpla câtíme de mijlóce, nu pune pedeca in spiretulu libertatii a domní preste dëns'a si a o intrebuintiá spre obtienerea scopuriloru mai inalte in desvoltarea intielesuala si morala a poporului si, ce-i mai importantu, la asemenarea starea pe calea impartírii de buna voia si cu minte a prisosului cu cei nevoiesi, care lucru crestinismulu 'lu numesce detori'a a morei si anume binefacere; — avuti'a ea in de ea nu-'lu despóia pe celu-ce o are de inalt'a placere spiretualá, pe lângá propriulu campetu si simplitate in traiu, de a reversá impregiuru-i indestulare, norocire si bucuria si a sierbí la prosperitatea si marirea statului prin intreprinderi si institutiuni mari si folosítorie.

— Lucsulu, de alta parte, imbuca si inghite insu-si totu, impregiuru-i absorbé si stramasiesce totu, si spiretulu subjugatu carni 'lu face pe poporu seca, cuprinsu de amóre propria, vescedu, neageru la câscigarea, surdu si nesêmțitoriu la cerintiele morale mai inalte, cu unu cuvêntu de viu immormêntatu in carnea, ce se totu ingrasia.

Avutîa intrebuintiata cu minte 'lu face pe poporu unu trupu, întregu si tare, buuu a suportá totu feliulu de necomodatati si a invinge tóte greutatile si periclele. — Lucsulu sapa unu abisu intre pâturele sociale predominatórie si masele poporului si este caus'a principala a acelei resturnari in state, care in diu'a de adi li-o producu toturoru cunoscutele discordie interne si agitatiunile.

Avuti'a intrebuintiata cu minte si exemplele aspretiei si simplitatii vietiei ómeniloru avuti descépta in tóte clasele poporului emulatiune si aspirare la cumpetu, crutiare si participare la intreprinderile bine-facatóre a ómeniloru conducatori. — Lucsulu sprijinesce ace'a lacoma cautare a place-riloru accesibile avutiloru, ace'a espunere ipocrita a unei avutíe imitate pe lînga o seracia lipita pamêntului de nevoia.

O serbare la fínti'a suprema.

Intru-o di la palatulu seu de azuru sub bolt'a instelata *Fínti'a suprema* dase o mare serbare toturoru vîrtutiloru; inse numai vîrtutile de secsulu femeescu eráu invitate, cele de secsu barbatescu, fôrte puține la numeru, nu eráu admise.

Se întielege că tóte venisera la adunare, cele mari cá si cele mici.

Vîrtutile cele mici eráu mai dragalacie, mai placute si mai amabile decátu cele mai c'unu aeru mari severu; dar' tóte eráu fôrte multiumite, fôrte bine dispuse si petreceáu între dênsele cu-o mare afabilitate si in chipulu celu mai placutu precum se cuvine unoru persóne erudite si atátu de strênsu legate între ele.

Dar' in acést'a adunare alésa, presiedint'a séu Lady Patroness a ceriului bagá de séma că dóue domnióire pareáu a pu se cunósce de locu, atátu de straine se uitáu un'a la alt'a.

Presiedint'a se apropiá dar de un'a din ele, o luá de mânia si o duse in faci'a celeialalte: „Binefacerea,“ díse presentându o. Apoi presentându pe cealalta adausé: „Recunosciint'i'a.“

Ambele vîrtuti fura căm zapacite si fôrte surprinse, căci dela creatiunea luméi — este căm multu tîmpu de-atunci — ele nu se întêlnisera nici odata pâna acumu.

Se speramu că dupa-ce au facutu acum cunosciintia, se voru întêlni mai desu in viitoriu.

Ivan Turgenjeff.

V A R I E T A T I.

Venitele si cheltuielile Scaunului Papalu. Cheltuielile Scaunului Papalu se urca anualu la 7 milioane franci. — Si aceste cheltuieli se acoperu in partea cea mai mare din filerulu sântului Petru. Pre la anulu 1870 filerulu sântului Petru aducea sum'a de 7,117,000 franci, dela acestu an încóce, filerulu a ramasu singurulu isvoru de venitu alu scaunului Papalu, de si acela câte intr'unu anu abia trece preste sum'a de 6 milioane franci. Cu ocasiunea iubileului inse, episcopii romano-catolici au oferit: Papei, cá filerulu sântului Petru, sum'a de 32,500,000 franci; pre lãnga acést'a se mai adauge si sum'a de 3 milioane, incursa cându cu ocasiunea iubileului, a sevêrsitu Pap'a mis'a in baseric'a s.-lui Petru din Rom'a. — Trebuintiele de bani ale misiunilor apostolice se acoperu din o fundatiune din Lyon, infintiata la 1822, in care pâna astadi au incursu 220 milioane franci. In anulu trecutú 1887. fundatiunea acést'a s'a mârítu cu 6,648,000 franci, la cari Germani'a a contribuitu cu 409,000 franci si Anstri'a cu 80,000 franci. — Obiectele espositiunei vaticane nu se potu vinde nici odata, ci o parte din acelea se va darui la diferite baserici, mai alesu catedrale, ér' din o parte de-o valóre artistica nepretiuivera se va formá unu museu, cu numele Museo Leonino.

Unu archimandritu romanu din Macedoni'a cu numele Veniaminu Popescu doctoru in teologie din Atenn'a, unu prelatu fórte eruditu, a petrecutu mai multu tẽmpu prin Transilvani'a si Banatu, spre a dobândi spriginu materialu in favorulu cultivarei nationale a Românilorú din Macedoni'a. Densulu si-a propusu resolvirea unei probleme pe câtu de grele, pe atâtu de salutare si vrednica de spriginitu, si anume crescerea si cultivarea poporului in spiritu românescu si desrobirea lui de sub ierarchi'a grecésca a fanarioflorú. — Celu mai stralucitu succesu!

Ministeriulu Romaniei. In Români'a a avutu locu o crisa ministeriala, care inse curendu s'a compusu, formându-se noulu ministeriu prin distiusulu barbatu de statu dlú Ioanu C. Brateanu, presiedinte alu consiliului de ministri acum de 12 ani trecuti. Noulu ministeriu s'a formatu ast'felu: I. C. Brateanu presiedinte si ad interim la resbelu, C. Nacu ministru de culte si instruct. publ. si ad interim la interne, D. Sturdza ministru de finançe, D. Gianni ministru de justitie, M. Pherkyde ministru de esterne, P. S. Aurelianu ministru lucrariloru publice si N. Gane ministru de agricultura, industria, comerçiu si alu domeniiloru coronei.

Imperiulu Germaniei si Regele Prusiei Wilhelm I. a muritu in 9 l. c. in etate de 91 ani. In locu-i a urmatu principele-ereditariu su numirea de *Fridericu III*, care inse patimesce greu de gátu acumu de unu anu si nu este sperantia de a se poté re'n-sanetosia cându' a cá se-si póta realisá inaltele si salutarele idei, de care este petrunsu.

Bancele romane in zilele acestea si-au tînutu adunarile generale, in cari s'au datu sîma de operatiunile din anulu trecut si s'au luat hotarîri asupr'a impartîrii profitului obtînutu; si constatam cu multa bucuria cã amu esperiatu din partea publicului românû unu viu interesu façia de aceste institute de inavutîre nationala — Asié la tôte adunarile generale au luat parte unu numeru chiar' de 3--4 ori mai mare de actionari decãtu se prescrie prin statute (afara de unu singuru casu), si in vederea consolidarei institutelor pretutindenea s'au votatu sume fôrte insemnate pîntru sporirea fondurilor de rezervã si de asigurare. — Inainte numai cu Domnedieu!

Apropiarea cemeteriului nu este periculosa sanetatii. Acést'a o afirma unu renumîtu profesoru de igiena, Dr. Pettenkofer din München. Éta ce dice dînsulu: — „Cu cãta credulitate se cautãu odiniora cauzele marei mortalitati in gropile repausatîloru si in cemeteria. De cãndu s'a esaminatu mai curatu ap'a, aerulu si pamîntulu din cemeteriu si s'a studiatu mai esactu mortalitatea din apropierea lor, au inceputu se fie ómenii de alte pareri. Ap'a din fãntãni sapatu in cemeteriu de regula este cu multu mai curata, decãtu ap'a din fãntãni care se afla in locuri locuite de cei vii. S'au batutu in diferite cemeterii din Paris tievi in pamentu, si s'a aspiratu aerulu din morminte si totu-de-a-un'a s'a constatat, cã acestu aeru este liberu de micro-organisme si bacterii. Profesorii Hoffmann si Siegel din Lipsç'a cu ocaziunea intruniri societatii germane pîntru igien'a publica, care a avutu locu acumu cãtiv'a ani in Vien'a, au comunicatu spre uimirea multor'a, cã resultatu alu cercetariloru lor, cumcã nu s'a potutu constatã din partea nici unui cemeteriu din Sacsoni'a, cã ar' fi avutu in vre-o directiune o influentia rea asupr'a sanetatii publice.

In baseric'a s. Petru din Rom'a încapu 54,000 de ómeni; in catedral'a din Milanu 37,000; in baseric'a s. Pavelu din Rom'a 35,000; in mosie'a Sofi'a din Constantinopole 23,000, in Notre-Dam din Paris 21,000 in catedral'a din Florenti'a 20,000, in ce'a din Pis'a 18,000 si in baseric'a s. Marcu din Veneti'a 7000 de ómeni.

In Ardealu suntu 663,344 gr. cat., 646,218 gr. or., 270,391 rom. cat., 203.130 luterani (sasi), 51,194 unitari, 35,149 jidani, 987 de alte confesiuni. Cu totulu suntu in Ardealu 2230,966 locui. tori, dintre cari 1.310.562 romani.

Necrologu. Teologii rom. gr. cat. din Gherla anuntia adormirea in Domnulu a colegului lor **PETRU ILNITZKI** intemplantu in 17 Martie. Fie-i tieru'a usiora si amentirea benecuentata!

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete-Negrutiu in Gherla.

Gherla. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu.